

NAUCZYCIELSKA EDUKACJA

BIULETYN CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W KOSZALINIE

2017 - NR 2/105

Przedwiośnie na Bałtyku (fot. Marek Józków – www.facebook.com.pl)

➔ *Nie ufamy sobie, nie potrafimy współpracować, nie udzielamy się społecznie, pozostaliśmy najmniej tolerancyjni i najmniej obywatelscy w Europie.*

[prof. Janusz Czapiński, 2008¹].

Koszalin: marzec - kwiecień 2017

¹ J. CZAPIŃSKI, *Molekularny rozwój Polski* [w:] J. SZOMBURG (red.), *Modernizacja Polski. Kody kulturowe i mity*, Gdańsk: Wydaw. KO, 2008, s. 95-98.

SPIS TREŚCI
„Nauczycielskiej Edukacji” 2017 nr 2/105

ISSN – 1642-34-53

W NUMERZE

SPIS TREŚCI

- O matematycznej edukacji i ciekawej, skutecznej w szkole. Rozmowa z Panią Barbarą PAWLAK – nauczycielem w ZS nr 1 w Koszalinie i doradcą metodycznym matematyki CEN	4
- II Ogólnopolski Kongres Matematyków	9
- Międzynarodowy Konkurs "Kangur Matematyczny"	11
- Klub Dyrektora CEN w Koszalinie	12
- Klub Dyrektora dla dyrektorów przedszkoli	13
- Liceum historii – czyli szkolna ramówka [przedruk]	14
- Przygotowania do wdrażania nowej podstawy programowej – konferencja (...)	16
- Co Polacy myślą o planowanych zmianach w oświacie? [przedruk].....	17
- Tomasz TOKARZ, <i>Reforma a ukryty program</i> [przedruk]	18
- Dobry artykuł: Krzysztof TROJAN, „Wisła – rzeka możliwości”	19
- JPS: O Miesiącu Języka Polskiego	20
- ADAMED Smart UP: Nauka nie musi być nudna	23
- Jolanta TURKOWSKA, <i>Jak inspirować fotografią?</i>	24
- Bogdan URBANEK, <i>Podręczniki powinny być przyjazne uczniom i nauczycielom</i>	25
- Ciekawa książka: Tomasz GARSTKA, <i>Psychopedagogiczne mity. Jak zachować sceptycyzm...?</i>	29
- IV Ogólnopolski Kongres Tutoringu	31
- Edyta PIASZCZYK, <i>Żyj smacznie i zdrowo – 7 edycja konkursu</i>	32
- Ciekawy wywiad: Red., <i>Skąd się biorą innowacje?</i> Wywiad z Karoliną Charewicz-Jakubowską	33
- Ciekawy artykuł: Alina JAKUBOWSKA, <i>Kolorowe eksperymenty naukowe</i>	34
- Wykaz literatury – Neurodydaktyka	36
- Konkurs CEN dla nauczycieli: <i>Stawiamy na czytanie i pisanie</i>	39

„Nauczycielska Edukacja” - Biuletyn Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie

Wydawca: Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie, ul. Ruszczyca 16,
fax. 34-767-15, tel. 34-767-10; **Redakcja - 34-767-26**. Internet: www.cen.edu.pl, Poczta e-mail: jps51@tlen.pl
Redakcja: dr Julian Piotr Sawiński (redaktor naczelny), Adam Paczkowski - zdjęcia, skład komputerowy - JPS
Współpraca: nauczyciele konsultanci i doradcy metodyczni CEN

Redakcja zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów oraz zmiany ich tytułów.

O matematycznej edukacji i ciekawej, skutecznej w szkole.

Rozmowa z Panią Barbarą PAWLAK – nauczycielem w ZS nr 1 w Koszalinie i doradcą metodycznym matematyki CEN

1. Pani Barbaro - witam i bardzo dziękuję, że znalazła Pani chwilę dla czytelników „Nauczycielskiej Edukacji”. Kim jest Barbara Pawlak?

Jestem nauczycielem matematyki w Zespole Szkół nr 1 w Koszalinie, popularnie w „ekonomie”, pełnię funkcję doradcy metodycznego matematyki w CEN Koszalin. Jestem nauczycielem dyplomowanym z wieloletnim doświadczeniem zawodowym, egzaminatorem egzaminu maturalnego z matematyki oraz egzaminatorem z zakresu egzaminu z przedmiotów matematyczno- przyrodniczych w gimnazjum. Współautorem publikacji wydawnictwa FORUM „Matematyka na sprawdzianach i egzaminach zewnętrznych”. Jestem mamą dwójki prawie dorosłych dzieci i posiadaczem psa - goldena retrievera.

Barbara Pawlak podczas warsztatów na konferencji CEN „Poznaję – Odkrywam – Doświadczam” (fot. Adam Paczkowski)

2. Jest Pani nauczycielem matematyki. Jako uczeń w liceum najbardziej lubiłem historię i matematykę. Skąd Pani zainteresowanie światem liczb?

Moi rodzice byli nauczycielami, Rady Pedagogiczne kończyły się w domu. Przygotowywanie pomocy dydaktycznych, sprawdzanie prac uczniowskich to w moim rodzinnym domu była codzienność. Tata uczył matematyki, posiadał bogaty księgozbiór zawierający zbiory zadań, ale i dużo książek z zagadkami, ciekawostkami matematycznymi. Nie było wówczas Internetu. Uwielbiał sofizmaty matematyczne. Ale jego pasją była również historia - miał uprawnienia do nauczania tego przedmiotu - kształcenie nauczycieli przebiegało inaczej niż obecnie. Od taty po raz pierwszy w latach osiemdziesiątych usłyszałam o Katyniu. Świat liczb zawsze był dla mnie i jest taki przewidywalny, konkretny, bez rozważania, co autor ma na myśli. Gdy szłam na studia, wybrałam kierunek, który uznałam za najłatwiejszy - matematykę. Najważniejsze, że robię to, co lubię i każdemu tego życzę.

O matematycznej edukacji i ciekawej, skutecznej w szkole.

Rozmowa z Panią Barbarą PAWLAK – nauczycielem w ZS nr 1 w Koszalinie (...) – cd.

3. Jest Pani nauczycielem matematyki w ZS nr w Koszalinie. Czy młodzież lubi matematykę?

Młodzież nie lubi matematyki, kojarzy jej się z liczeniem, a ponieważ tego nie umieją boją się przedmiotu. A matematyka to nie tylko tabliczka mnożenia, ale zdolność logicznego myślenia, umiejętność powiązania faktów. Strach przed liczeniem powoduje paraliż logicznego myślenia.

4. Jak organizować uczenie się tego przedmiotu w szkole, aby był dla uczniów ciekawy, atrakcyjny i użyteczny?

Bardzo dużo zależy od osobowości nauczyciela. Nauczyciel otwarty, uśmiechnięty, lubiący swój przedmiot potrafi „pociągnąć” za sobą uczniów. Warto uczyć różnorodnie (różnorodność zadań), szukać ciekawych zadań, zadań pokazujących pożyteczność, wszystko zależy od etapu edukacyjnego na poziomie, którego uczymy.

5. Sporo teraz mówi się i pisze o skuteczności edukacji, szkoły, efektywności kształcenia itd. Jak zwiększyć skuteczność pracy nauczycieli i szkoły?

Trzeba zabiegać o to, by w szkole pracowali najlepsi, ci którzy umieją przekazać wiedzę i czerpią z tego ogromną satysfakcję, potrafią inspirować i zmotywować uczniów. Potrzebny jest dobry program nauczania będący w korelacji z innymi przedmiotami. Na skuteczność wpływ ma dofinansowana szkoła z bazą dydaktyczną i odpowiednio zmotywowany nauczyciel.

6. Jak można uczniów lepiej motywować i inspirować do uczenia się matematyki?

Temat motywacji jest bardzo szeroki i trudno go streścić w kilku zdaniach. Przede wszystkim trzeba bardzo indywidualnie podejść do ucznia, trzeba go poznać, jego potrzeby, sposób uczenia, poziom zaangażowania. I oczywiście znać techniki motywacji i je wykorzystywać w każdej możliwej sytuacji.

7. Poziom nauczania w naszych szkołach budzi różne emocje, w tym matematyka. Skąd się biorą te silne emocje i często sprzeczne opinie w ocenie skuteczności pracy polskich szkół?

Szkoła zawsze budziła i będzie budzić silne emocje. Każdy z nas był w szkole i czuje się ekspertem w wyrażaniu opinii, najczęściej krytycznych, nie znając wszystkich aspektów. Skuteczność szkół zaczęto oceniać wynikami egzaminów zewnętrznych, duży wpływ ma matematyka. Jednakże wynik egzaminu jest pochodną bardzo wielu czynników: wychowania przedszkolnego (wcześniejszych etapów edukacyjnych), edukacji rodziców, zdrowia dziecka (frekwencji na zajęciach - czyli ciągłości i stopniowaniu trudności w przekazywanej wiedzy).

O matematycznej edukacji i ciekawej, skutecznej w szkole.

Rozmowa z Panią Barbarą PAWLAK – nauczycielem w ZS nr 1 w Koszalinie (...) – cd.

8. Wielu dziś pisze o potrzebie tworzenia „szkoły myślenia”. Przecież matematyka czyni to jakby z natury rzeczy. Co jest – Pani zdaniem - słabą stroną szkolnego nauczania przedmiotu?

Spotykam dużo uczniów w technikum, którzy mają podstawowe braki ze szkoły podstawowej, gdzieś w którymś momencie pogubili się, może osiągnęli zbyt późno dojrzałość szkolną, może mają braki wynikające z nieobecności lub są jeszcze inne często skomplikowane powody. Słabą stroną jest liniowy układ nauczania, przy spiralnym byłby zaplanowany czas na wyćwiczenie brakujących wiadomości. Przy liniowym jest szybkie przypomnienie, wystarczające dla tych, którzy umieli i zapomnieli.

9. Niektórzy proponują, aby zmniejszyć znaczenie matematyki, a zwiększyć liczbę godzin historii i języka polskiego. Co Pani o tym myśli?

Proponowana obecnie siatka godzin nowej podstawy programowej zwiększa liczbę godzin historii i języka polskiego, na szczęście nie zmniejsza liczby godzin matematyki. Zmniejszenie liczby godzin matematyki spowodowałoby długofalowo brak inżynierów, brak specjalistów, których w wykształceniu podstawą są przedmioty ścisłe. Studiowanie przedmiotów ścisłych jest trudniejsze, wymaga dużej systematyczności, nie można mieć „luk” w nauce. Nie powinniśmy wybierać łatwiejszej drogi.

Barbara Pawlak podczas warsztatów na konferencji CEN „Poznaję – Odkrywam – Doświadczam” (fot. A. Paczkowski)

O matematycznej edukacji i ciekawej, skutecznej w szkole.

Rozmowa z Panią Barbarą PAWLAK – nauczycielem w ZS nr 1 w Koszalinie (...) – cd.

10. Są też sugestie, aby szkołę uwolnić od formalnych ocen, szkolnych cenzurek. Jaka jest słabość w szkolnych stopniach?

Jest zbyt mała skala ocen, wszyscy wiemy, że ocena jest oceną nierówną. Przykładowo ocena dostateczna może być za 55 % rozwiązanej pracy, jak również za 69 % pracy. Do uwolnienia szkoły od formalnych stopni uważam, że nie jesteśmy gotowi. Rodzice zamiast pytać dziecko: „Czego się nauczyłeś dzisiaj? Co ciekawego robiłeś?” - pytają „Jaką ocenę dostałeś?” Jest to dla nich współmierne z tym, czy dziecko zdobyło wiedzę. Należałoby najpierw zmienić przekonania rodziców.

11. Wielu piszących o edukacji akcentuje znaczenie samodzielności myślenia i działania uczniów podczas uczenia się. Jak można rozwijać samodzielność młodzieży?

Warto dać czas na lekcji na pracę samodzielną ucznia, by poczuł się odpowiedzialny za pracę, a nie był bierną osobą przepisującą z tablicy. Będzie mniej przykładów wykonanych wspólnie, ale myślę że warto. Wymaga to dużo zaangażowania ze strony nauczyciela podczas lekcji i jest bardzo wyczerpujące.

12. W CEN w Koszalinie jestem konsultantem, zajmuję się informacją pedagogiczną i upowszechnianiem innowacji edukacyjnych – stąd pytanie o innowacyjność edukacji. Czy jej sekret tkwi w stosowaniu nowoczesnych technologii TIK?

I tak i nie. Sercem z pewnością jest stosowanie TIK, np. program oparty o codzienne wykorzystanie Geogebra. Jednakże nie mając możliwości technicznych możemy uczyć innowacyjnie np. poprzez codzienne stosowanie różnych metod aktywnych - praca w grupach, metoda stolikowa, śnieżnej kuli, metaplanu itp. Możemy również pracować wykorzystując ocenianie kształtujące, jednakże powinniśmy wówczas wykorzystać wszystkie jego zasady, a nie fragmenty.

O matematycznej edukacji i ciekawej, skutecznej w szkole.

Rozmowa z Panią Barbarą PAWLAK – nauczycielem w ZS nr 1 w Koszalinie (...) – cd.

13. Jak matematyka wykorzystuje technologie TIK na lekcjach?

Najlepiej jak nauczyciel ma na lekcji tablicę interaktywną i dostęp do Internetu. Wówczas podstawą jest program Geogebra, możemy sami tworzyć aplety możemy również znaleźć gotowe, ciekawe są e-podręczniki, materiały na płytach dołączanych do podręczników.

14. Jestem redaktorem „Nauczycielskiej Edukacji” – stąd pytanie o nauczycielską kreatywność i innowacyjność. Czy nauczyciele matematyki chętnie podejmują innowacje?

Uważam, że nauczyciele matematyki dają z siebie bardzo dużo, chętnie podejmują innowacje, biorą udział w szkoleniach, jednakże mają świadomość, że najważniejszą rzeczą jest przygotowanie do testów zewnętrznych.

15. Czym więc dla Pani - jako nauczyciela matematyki jest nowoczesność edukacji?

Nowoczesność edukacji to dla mnie przede wszystkim nowoczesny program nauczania, który byłby spójny dla wszystkich przedmiotów, nieprzeładowany treściami i liczbą przedmiotów, realizowany w szkołach z taką bazą technologiczną, by można było korzystać z TIK na prawie każdej lekcji. I tego życzę nauczycielom.

→ Serdecznie dziękuję za rozmowę – dr Julian Piotr Sawiński – redaktor naczelny „Nauczycielskiej Edukacji”

Inteligencja – pokora i mądrość (fot. www.facebook.com/pl)

II Ogólnopolski Kongres Matematyków

II Ogólnopolski Kongres Matematyków odbędzie się 04 kwietnia 2017 r. w Warszawie. Do udziału w Kongresie zaproszono nauczycieli matematyków ze wszystkich etapów nauczania: szkoła podstawowa, gimnazjum oraz szkoła średnia, dyrektorów szkół i nauczycielskie stowarzyszenia. Tematem jest: „Skuteczne nauczanie matematyki jako wyzwanie XXI wieku” [1].

W programie będą podjęte 3 tematy panelowe i panel specjalny.

Panel 1: Nauczyciel matematyki w obliczu aktualnych wyzwań i możliwości edukacyjnych

- Realizacja podstawy programowej a zbudowanie atrakcyjnych i uwzględniających potrzeby uczniów zajęć
- Matematyka w życiu codziennym – praktyczne podejście do nauczania
- Konsekwencja matematyczna – efektywne sposoby na podtrzymanie zainteresowania nauką
- Nowe wymagania i zadania dla nauczyciela - jak najefektywniej rozwijać kompetencje metodyczne nauczyciela.

Matematyka wymaga poświęcenia i oddania (fot. www.demotywatory.pl)

Panel 2: Matematyka z pomysłem – nauczyciel wsparciem oraz inspiracją dla ucznia

- Uczeń jako odkrywca rozwiązania – jak przekazywać wiedzę nie ucząc schematów.
- Słaby uczeń w klasie – metody na wzbudzenie zainteresowania lekcją i podniesienie jego wyników.
- Internet i nowoczesne multimedia jako metoda kształcenia olimpijczyków – narzędzia doskonalenia dla uczniów zdolnych.

II Ogólnopolski Kongres Matematyków – cd.

Panel 3: Nowoczesne technologie w służbie matematyki – indywidualizacja nauczania

- Nowoczesny matematyk – nieszablonowe projekty e-kształcenia, lekcje multimedialne oraz gry plenerowe na zajęciach.
- Nie tylko GeoGebra – tajniki nauczania przy pomocy interaktywnego oprogramowania.
- Zajęcia z pomysłem – autorskie scenariusze lekcji i sprawdzone patenty, który pomogą uczniom zrozumieć matematykę.
- Matematyczne gry edukacyjne – wykorzystanie nietypowych pomocy dydaktyczne podnoszących wyniki nauczania.

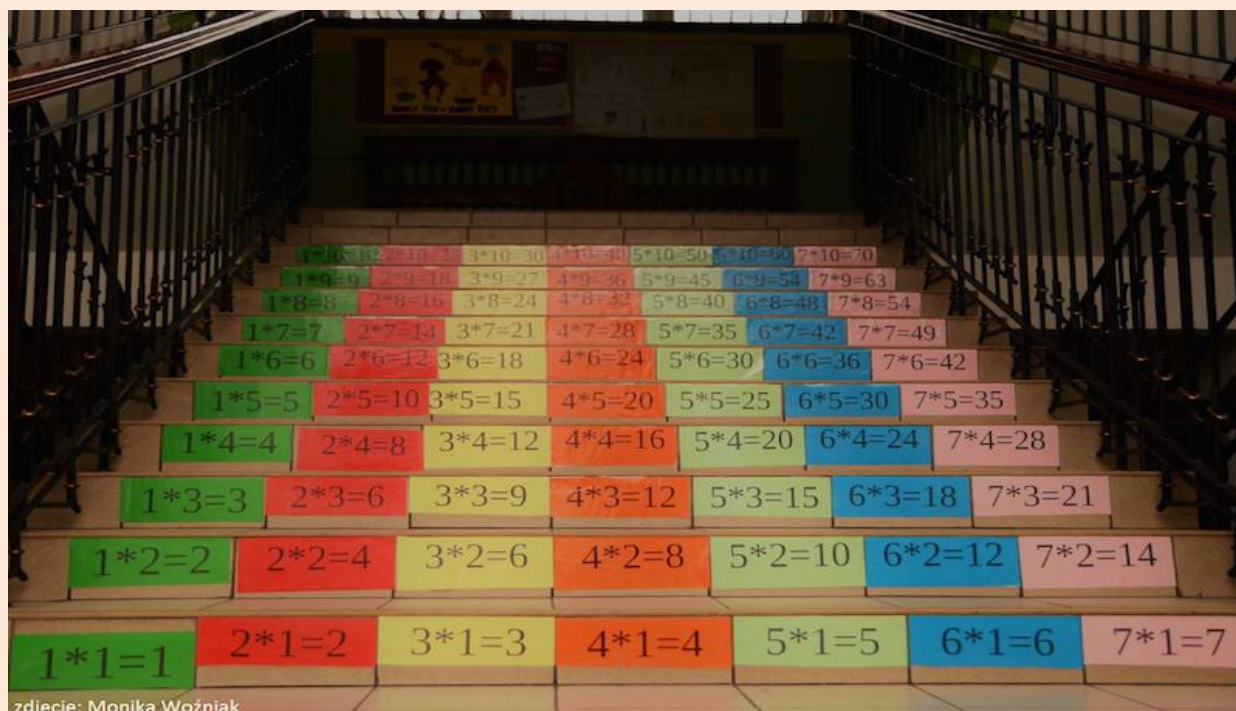
Panel specjalny: Kreatywna edukacja, czyli najważniejsze elementy w nauczaniu matematyki

- Nasi goście **podziela się z Państwem swoimi licznym sukcesami** oraz innowacyjnymi pomysłami docenionymi na całym świecie. Podczas panelu dyskusyjnego dowiedzą się Państwo jak najlepsi nauczyciele pracują ze swoimi uczniami [1].

Każdy uczestnik spotkania otrzyma:

- **Materiały konferencyjne** wraz z prezentacjami wykładowców (indywidualny kod do e-platformy);
- Nieszablonowe scenariusze zajęć, przykłady gier matematycznych oraz nowatorskich zadań na kółka matematyczne, które pomogą **zwiększyć zainteresowanie oraz wyniki uczniów**;
- **Skuteczne narzędzia motywacyjne w pracy z uczniem** – jak inspirować by zainspirować uczniów do aktywnego uczestniczenia w lekcji, biorąc pod uwagę indywidualne predyspozycje uczniów [1].

1. Informacja o kongresie z e-pocztą – z 23.01.2017.

zdjęcie: Monika Woźniak

Tabliczka mnożenia z błędem – (fot. Monika Woźniak: www.edunews.pl)

Międzynarodowy Konkurs "Kangur Matematyczny"

Tegoroczna edycja Konkursu zostanie przeprowadzona **16 marca o godzinie 9:00**. Koordynatorem Konkursu jest od wielu lat Urszula Rusiak – konsultant CEN w Koszalinie.

Kategorie Konkursu:

- Żaczek – kl. 2 szkoły podstawowej
- Maluch – kl. 3, 4 szkoły podstawowej
- Beniamin – kl. 5, 6 szkoły podstawowej
- Kadet – kl. I, II gimnazjum
- Junior – kl. III gimnazjum, I liceum i technikum,
I – zasadniczej szkoły zawodowej
- Student – kl. II i III liceum i technikum oraz kl. IV technikum

→ **Zmniejszenie liczby godzin matematyki spowodowałoby długofalowo brak inżynierów, brak specjalistów, których w wykształceniu podstawą są przedmioty ścisłe.** [Barbara Pawlak – NE 2/2017, s. 5]

Klub Dyrektora CEN w Koszalinie

Na początku lutego br. zaproszono dyrektorzy szkół i placówek oświatowych na spotkanie **Klubu Dyrektora**, które odbyło się w Centrum Edukacji Nauczycieli w Koszalinie ul. Ruszczyca 16, od godz. 10:00 do 13:00 wg następującego harmonogramu:

- 1 lutego 2017 – środa – powiat koszaliński i miasto Koszalin
- 2 lutego 2017 – czwartek – powiaty: drawski i szczecinecki i świdwiński
- 6 lutego 2017 – poniedziałek - powiaty: białogardzki, kołobrzeski i sławieński

„Dyrektor Szkoły” – okładka nr 2/2017 (fot. www.dyrektorszkoly.pl)

Tematyka spotkania

1. Nowy ustrój szkolny od 1 września 2017 roku.

- Prawne możliwości zmian obejmujące szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne.
- Nowa szkoła – nowy statut.
- Sytuacja dyrektorów i nauczycieli – zarządzanie kadrami w sytuacji zmiany i w okresie przejściowym.

2. Organizacja pracy dydaktyczno – wychowawczej w kontekście wprowadzanych zmian.

- Nowa podstawa programowa i nowe ramowe plany nauczania - w których klasach? Jak je wdrażać?
- Nowe podręczniki - co się zmienia w procedurach wyboru podręczników szkolnych?
- Obowiązkowe zajęcia doradztwa zawodowego – w których klasach? - W jakim wymiarze? - W oparciu o jaki program?
- Egzaminy zewnętrzne – na czym będą polegały zmiany? [I. Suckiel]

Klub Dyrektora dla dyrektorów przedszkoli

17 lutego 2017 roku (od godz. 10:00 do 13:00) odbyło się spotkanie Klubu Dyrektora dla dyrektorów przedszkoli.

Tematyka spotkania

1. Rekrutacja do przedszkoli w oparciu o nowe przepisy.
2. Szczegółowa organizacja pracy przedszkola i arkusz organizacji przedszkola po zmianach.
3. Obowiązek nowelizacji statutu.
4. Nowa podstawa programowa obowiązująca od 1 września 2017 roku.
5. Zarządzanie kadrami – odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania.

➔ ***Jeśli chcemy pomóc dzieciom musimy zająć się ich mózgami – w końcu nie czytają nerkami.*** – [dr Deborah Weber, za: R. Michalak 2014²]

Fot.: Uczenie się przez zabawę {fot. Arch. P-13 w Koszalinie)

² R. MICHALAK, *Aktywizowanie uczniów w edukacji wczesnoszkolnej*, Poznań: Wydaw. UAM 2014.

Liceum historii – czyli szkolna "ramówka" (przedruk)

Do 21 lutego br. można było konsultować projekt rozporządzenia o ramowych planach nauczania. To jeden z najważniejszych dokumentów regulujących funkcjonowanie szkół po reformie Anny Zalewskiej. Ministerstwo chce zwiększyć liczbę godzin z historii w liceach i technikach z 2 do 8 tygodniowo. [1]

Zdaniem autorów projektu, zasadniczą zmianą w stosunku do dotychczas obowiązujących ramowych planów nauczania "jest ich sama konstrukcja". "Dotychczasowe ramowe plany nauczania określały minimalny wymiar godzin na danym etapie edukacyjnym przeznaczonych na realizację poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć z wychowawcą.

Proponowane w projekcie rozporządzenia ramowe plany nauczania określają tygodniową liczbę godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych i zajęć z wychowawcą w poszczególnych klasach danego typu szkoły. Tak skonstruowane ramowe plany nauczania nie wymagają od dyrektorów szkół określania szkolnych planów nauczania. Na podstawie ramowego planu nauczania dyrektor opracuje tygodniowy (semestralny) rozkład zajęć" - czytamy w komunikacie MEN [1].

Zgodnie z reformą Anny Zalewskiej, w szkołach podstawowych przyroda ma zostać zastąpiona przez lekcje geografii, biologii, chemii i fizyki. "Te nowe zajęcia będą wprowadzane stopniowo, począwszy od klasy piątej, uwzględniając dotychczasowe umiejętności i wiadomości uczniów oraz ich możliwości. Od klasy siódmej uczniowie będą mieli naukę drugiego języka obcego" - wyjaśniło ministerstwo edukacji.

Według MEN, nowe "ramówki" mają zwiększyć liczbę godzin informatyki od klasy IV szkoły podstawowej aż do ukończenia szkoły ponadpodstawowej z 210 do 280 godzin. "Niezależnie od tego, w klasach I-III szkoły podstawowej, kwestie informatyczne obecne są w podstawie programowej w ramach edukacji informatycznej (w każdej z klas nauczania początkowego)" - wyjaśnił resort edukacji.

Zgodnie z projektem, godziny do dyspozycji dyrektora szkoły, mogą być przeznaczone na zajęcia uwzględniające potrzeby, zainteresowania i uzdolnienia uczniów, w szczególności zajęcia związane z kształtowaniem aktywności i kreatywności uczniów i zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a w przypadku:

- * szkół prowadzących kształcenie zawodowe – również na zajęcia związane z kształtowaniem kompetencji zawodowych,
- * liceum ogólnokształcącego dla dorosłych – również na realizację przedmiotów w zakresie rozszerzonym.

Liceum historii – czyli szkolna ”ramówka” (przedruk) – cd.

MEN postanowiło, że organ prowadzący szkołę, na wniosek dyrektora szkoły, będzie mógł przyznać nie więcej niż 3 godziny tygodniowo dla każdego oddziału (grupy międzyoddziałowej lub grupy międzyklasowej) w danym roku szkolnym. W przypadku szkół w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich – od 6 do 12 godzin, nie tylko – jak dotychczas – na okresowe lub roczne zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, realizację dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz realizację zajęć z języka migowego, ale również na realizację zajęć z geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa.

Jak podkreśliło ministerstwo edukacji, w liceach ogólnokształcących i technikach (III etap kształcenia) zostanie zwiększony tygodniowy wymiar godzin historii (z 2 do 8) oraz geografii, biologii, chemii i fizyki (z 1 do 4) realizowanych w zakresie podstawowym. W związku z tym, uczniowie nie będą mieli obowiązku nauki jednego z dotychczasowych przedmiotów uzupełniających (przyroda lub historia i społeczeństwo) realizowanych w wymiarze 4 godzin tygodniowo.

W liceum ogólnokształcącym dla młodzieży uczniowie będą mogli wybrać 3 przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym. W technikum i w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych uczniowie i słuchacze wybierać będą 2 przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym.

"Nie ulega zmianie wymiar godzin (8 godzin) przeznaczonych na realizację w zakresie rozszerzonym następujących przedmiotów: język polski, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia. Natomiast geografia, biologia, chemia i fizyka, w związku ze zwiększonym wymiarem godzin przeznaczonych na zakres podstawowy, zostaną włączone do grupy przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym w wymiarze 6 godzin (język obcy nowożytny, wiedza o społeczeństwie, matematyka oraz informatyka). Dyrektor liceum ogólnokształcącego i technikum będzie ustalał dwa przedmioty spośród przedmiotów: filozofia, plastyka i muzyka, które będą realizowane obowiązkowo przez uczniów w pierwszej klasie. Wprowadzenie takiej możliwości to odpowiedź przede wszystkim na postulaty środowisk akademickich i artystycznych" - czytamy w komunikacie MEN” [1].

1. Red., *Liceum historii - projekt "ramówek" do konsultacji* – www.glos.pl/node/17891 - z 21.01.2017.

**Przygotowania do wdrożenia nowej podstawy programowej
– konferencja z udziałem wiceministra edukacji**

27 lutego 2017 roku w ORE w Warszawie odbyła się w konferencja dla dyrektorów placówek doskonalenia nauczycieli dotycząca wdrażania nowej podstawy programowej. Oto relacja MEN z tego spotkania. [przedruk - 1]

Wiceminister Maciej Kopeć na konferencji (fot. Arch. MEN)

– Mam nadzieję, że dzięki pracy ośrodków doskonalenia nauczycieli możliwe będzie dalsze wprowadzanie **zmian w edukacji** – powiedział w poniedziałek wiceminister edukacji. Maciej Kopeć Podsekretarz Stanu w MEN uczestniczył dziś, 27 lutego w konferencji skierowanej do dyrektorów placówek doskonalenia nauczycieli dotyczącej nowej podstawy programowej.

- W swoim wystąpieniu wiceminister edukacji przypomniał główne założenia reformy edukacji oraz przedstawił najważniejsze zmiany zawarte w nowej podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

– W nowej podstawie podkreślamy przede wszystkim elementy innowacyjne i działania skierowane na pracę zespołową uczniów. Kładziemy w niej nacisk na **naukę języków obcych i informatykę**. To bardzo nowoczesna podstawa – powiedział Maciej Kopeć Podsekretarz Stanu w MEN. – Dajemy w niej nauczycielom swobodę w działaniu – dodał. Wiceminister powiedział także, że trwają obecnie prace legislacyjne dotyczące ramowych planów nauczania, a następnym etapem będzie stworzenie nowej podstawy programowej dla liceum ogólnokształcącego.

- W spotkaniu uczestniczył również **dr hab. Andrzej Waśko**, doradca Prezydenta RP do spraw wdrażania reformy oświaty, który przedstawił cele i perspektywy zmian strukturalno-programowych w edukacji.

- Podczas konferencji w Ośrodku Rozwoju Edukacji w Warszawie, uczestnicy dyskutowali również o zmianach w kształceniu ogólnym, specjalnym i zawodowym oraz w obszarze wychowania i profilaktyki. Przedstawiono też, w jaki sposób kuratoria oświaty będą zaangażowane we wdrażanie nowej podstawy programowej. Rozmawiano również o tym, jaką rolę pełnić będą publiczne placówki doskonalenia nauczycieli w przygotowaniu dyrektorów i nauczycieli do wprowadzania zmian programowych, a także sposobów pracy z nowymi podstawami programowymi, obowiązującymi od roku szkolnego 2017/2018 [1].

1. Informacja: Przygotowania do wdrożenia nowej podstawy programowej – konferencja z udziałem wiceministra edukacji: Departament Informacji i Promocji, Ministerstwo Edukacji Narodowej – z 27.02.2017.

Co Polacy myślą o planowanych zmianach w oświacie? [przedruk]

Opinie na temat planowanych zmian w oświacie są mocno podzielone. 34 proc. Polaków wiąże z reformą raczej nadzieje niż obawy, 31 proc. ma mieszane odczucia, a 27 proc. częściej wyraża obawy, niż wierzy w sukces - podkreśla CBOS w najnowszym sondażu [1].

We wrześniu 2017 r. ma wejść w życie reforma edukacji, która likwiduje utworzone w 1999 r. gimnazja i wprowadza ośmioletnią szkołę podstawową, czteroletnie liceum ogólnokształcące, pięcioletnie technikum, a w miejsce zasadniczych szkół zawodowych - szkoły branżowe I i II stopnia. "Reforma wzbudza liczne kontrowersje. Pojawiają się wątpliwości, czy została odpowiednio przygotowana, a także czy potencjalne koszty jej wprowadzenia nie przewyższają oczekiwanych korzyści" - podkreśla Centrum Badania Opinii Społecznej w opracowaniu badania, którego wyniki we wtorek otrzymała PAP.

Jeśli chodzi o poinformowanie o planowanych zmianach, to zdecydowana większość badanych (94 proc.) deklaruje, że słyszała o reformie, jednak tylko połowa (49 proc.) wie, na czym ona ma polegać. Nieliczni (6 proc.) w ogóle nie słyszeli o planowanych zmianach.

Wiedzę o reformie systemu edukacji deklarują przede wszystkim osoby najlepiej wykształcone, uzyskujące najwyższe dochody, mieszkające w średnich i dużych miastach, mające od 25 do 44 lat. Rodzice mający dzieci do 18 roku życia częściej niż ogół badanych deklarują wiedzę na temat planowanych zmian (59 proc.), choć i w tej grupie nie brakuje osób, które nie orientują się w założeniach reformy (37 proc.) lub w ogóle o niej nie słyszały (4 proc.).

Jak podkreśla CBOS, opinie nt. planowanych zmian w oświacie są mocno podzielone. 34 proc. Polaków wiąże z reformą raczej nadzieje niż obawy, 31 proc. ma mieszane odczucia, a 27 proc. częściej wyraża obawy, niż wierzy w sukces. Osoby mające dzieci w wieku do 18 lat obawiają się zmian w systemie edukacji minimalnie częściej niż ogół badanych (30 proc.), nieco rzadziej zaś wiążą z nimi nadzieje (32 proc.). Z sondażu wynika, że niepokoje związane z reformą edukacji wiążą się m.in. z przekonaniem, że nie jest ona dobrze przygotowana.

1. Red.: *Polacy mocno podzieleni ws. planowanych zmian w oświacie* – www.kurier.pap.pl – z 14.02.2017.

2. Źródło: Codzienny Serwis Informacyjny PAP.

Tomasz TOKARZ, *Reforma a ukryty program* – [przedruk 2017³]

Dyskusja o wprowadzanej teraz reformie oświaty nie stygnie. Często jest ostra i jednostronna.

Niestety, wyraźnie ma ona polityczny charakter. Jedni są za – inni kategorycznie przeciw. W debatach jest dużo krytyki i zwykłego krytykanctwa. Oto wybrany głos w dyskusji dr. Tomasza Tokarza z Wrocławia.

„Wracając do reformy... Myślę, że w ogniu dyskusji **umyka nam sedno** zachodzących procesów. Nie jest istotne czy szkoła będzie miała strukturę 8+4, 6+3+3, 10+2 czy jeszcze inną. Wbrew pozorom kluczowego znaczenia nie mają także podstawy programowe - i tak większość z nas (powiedzmy to sobie szczerze) niewiele pamięta z treści przekazywanych przez szkołę. Także plany wychowawcze są mało ważne - najczęściej to miła dla ucha/oka mowa-trawa, pełna sloganów o indywidualizacji i rozwijaniu talentów. Papier wszystko przyjmie” [2017].

„Prawdziwe znaczenie dla rozwoju uczniów ma coś innego - tzw. ukryty program. Terminem tym obejmujemy wszystko, co pozostaje poza oficjalnymi deklaracjami instytucji edukacyjnej, a co de facto **jest w niej realizowane**, co określa funkcjonowanie społeczności (klasy, grupy), co wpływa na jej członków.

To m.in. oczekiwania dorosłych (rodziców, pedagogów, nauczycieli) wobec dzieci. To komunikaty (werbalne i pozawerbalne), jakie do nich kierują. To **rzeczywiste ich zachowania** i postawy. To specyficzny sposób organizacji przestrzeni, wskazujący miejsce w układzie. To lokalne rytuały, wzory, schematy reagowania. To wiedza, umiejętności, wartości, które niezależnie od zamierzeń decydentów nabywamy przebywając w danym miejscu. To wzorzec relacji międzyludzkich, jaki funkcjonuje w placówce, a który nieświadomie przejmujemy i przekazujemy innym.

To ukryty program **tworzy kulturę szkoły**. To on decyduje o tym, jak będziemy postępować w życiu. Czy staniemy się uległymi wykonawcami poleceń czy kreatorami nowych paradygmatów.

Nie obawiam się wydłużenia szkoły podstawowej (choć trochę gimnazjów żal). Umiarkowanie przejmuję się nowymi podstawami programowymi. Nie spędzają mi snu z powiek slogany wychowawcze (pewnie i tak będą odwoływać się do modnych haseł).

Martwi mnie coś innego - że reforma jest tylko wstępem do wdrożenia nowej (czytaj: starej) **kultury edukacyjnej**, takiej na miarę wyzwań... XIX wieku. I że przyniesie ze sobą przyzwolenie na rekonstrukcję ukrytego programu osadzonego na autorytaryzmie i instrumentalnym traktowaniu uczniów.

I tego, że zauroczeni obietnicą wprowadzenia nowoczesnych technologii nie dostrzeżemy, że przy ich użyciu realizować będziemy feudalny (folwarczny) model edukacji.” [2017]

Dr Tomasz Tokarz - Wrocław

³ T. TOKARZ, *Reforma a ukryty program* – www.facebook.pl/tomasz.tokarz - z 14.01.2017.

Dobry artykuł: Krzysztof TROJAN, *Wisła – rzeka możliwości*,

Wisła jest najdłuższą i chyba najważniejszą rzeką w Polsce. Rok 2017 został ogłoszony „Rokiem Wisły” [2016]. Warto chyba o niej wiedzieć coś więcej. Oto ciekawy artykuł Krzysztofa Trojana o Wiśle jako rzece dużych możliwości [2016].

W „Geografii w Szkole” zwykle jest szereg ciekawych zagadnień merytorycznych i dydaktycznych. Przynajmniej z kilku względów warto na bieżąco czytać edukacyjne czasopisma przedmiotowe i inne oraz wykorzystywać te treści na lekcjach. Warto pytać: *Jak lepiej uczyć dzieci przyrody?* [2013] oraz: Jak lepiej, ciekawiej i skuteczniej uczyć geografii i przyrody w szkole?

W numerze 1/2017 oprócz ww. znalazło się też szereg innych ciekawych artykułów, które zainteresują nie tylko nauczycieli geografii i przyrody. **Spis treści** wydania 1/2017 zawiera m.in.:

1. Z zagadnień współczesnej geografii

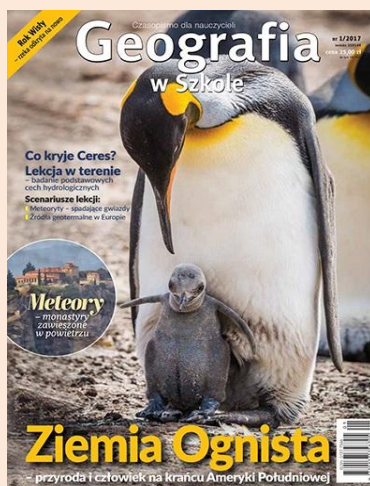
- **Wisła – rzeka możliwości** - Krzysztof Trojan – s. 4-7

2. Geografia regionalna

- **Ziemia Ognista – na krańcu świata** - Piotr Migoń – s. 8-11

- **Podniebne Meteory** - Jerzy Wrona – s. 12-14

- **Fenomen lasu** – s. 15 - **Albania – bałkańskie peryferia** - Mateusz Żemła – s. 16-18

„Geografia w Szkole” – okładka nr 1/2017 (fot. www.aspress.pl)

3. Astronomia

- **Tajemnice Ceres. Sonda Dawn na planecie karłowatej** - Jerzy Kuczyński – s. 19-22

4. Dydaktyka

- **Bath - rzymskie spa w sercu Anglii** - Maria Słobodzian – s. 23-26

- **Hydrologia w praktyce. Przykładowe zajęcia terenowe** - Romana Adamczyk – s. 27-29

- **Najsłynniejsze polskie meteoryty** - Anna Karcz – s. 30-34

- **Warunki realizacji nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego. Geografia klasy V-VIII** – zespół – s. 35-37

- **Potrójne memo erozyjne** - Anna Karcz – s. 38-40

- **Smog pod lupą naukowców** – s. 41 (oprac.: JPS)

1. Red., *Patroni roku 2017 – Rok Wisły*, „Nauczycielska Edukacja” 2016 nr 5/101, s. 10-11.

2. SAWIŃSKI J. P., *Jak lepiej uczyć dzieci przyrody?* „Geografia w Szkole” 2013 nr 6, s. 34-35.

3. TROJAN K., *Wisła – rzeka możliwości*, „Geografia w Szkole” 2017 nr 1, s. 4-7.

O Miesiącu Języka Polskiego

Język ojczysty jest najważniejszy ze wszystkich języków świata, bo bliski, nasz, swojski, zrozumiały, a także po prostu piękny. Oto Miesiąc Języka Ojczystego, który promuje językową poprawność i kulturę języka polskiego. Jego celem jest popularyzacja nauki. Radzę pomyśleć: Jaki jest, jaki może być, mój udział w tej inicjatywie?

Język jest ważny dla każdego

Jest inicjatywą – zdaniem organizatorów, tj. UJ w Krakowie i portalu Interia - której celem jest popularyzacja nauki, w tym języka ojczystego. Miesiąc Języka Polskiego trwa od 21 lutego do 25 marca 2017 r. Poprzez tego rodzaju przedsięwzięcie chcą oni **dotrzeć do każdego** – dzieci, młodzieży, dorosłych, kto jest zainteresowany szeroko pojmowaną poprawnością językową, kulturą języka i wiedzą związaną z tym językiem [2017⁴].

Język polski jest kluczowym przedmiotem nauczania w polskiej szkole. To oczywiste, ale ważne jest, aby rozumieć, że znajomość danego języka lub czegoś innego bez rozumienia nie ma sensu. **Rozumienie treści kształcenia** czy też samych słów nauczyciela nie przychodzi łatwo. Odnosi się nie tylko do treści kształcenia, ale też do bardzo wielu innych spraw, w tym oczywiście do języka.

Jedni uczą się pamięciowo, a inni ze zrozumieniem. Mówi się o rozumieniu nie tylko innych ludzi, naszego języka czy też pojedynczych słów, ich znaczeń, procesów i zjawisk przyrodniczych oraz innych, ale także o potrzebie rozumienia uczniów w szkole czy też **o rozumieniu świata** w ogóle. Szerzej o doniosłym znaczeniu rozumienia w uczeniu się jest np. w artykule pt. **Dlaczego ważne jest rozumienie treści kształcenia?** [2017⁵]. Jest upowszechniony w czasopiśmie „Fizyka w Szkole z Astronomią”. Warto przeczytać i jego sedno przenieść na nauczanie swego przedmiotu.

Jakość mówionego języka

Jakość naszej mowy jest bardzo różna. Najbardziej oczywiście w szkole świeci polszczyzna nauczycieli, nie tylko polonistów, oraz ta **prezentowana w mediach**. Ale to temat do głębszej analizy i dyskusji. Dla nas istotnym jest pytanie: Na ile media (telewizja, Internet) wywierają wpływ na ludzi, w szczególności na młodych? To temat dla znawców mediów i etyków badających publiczne wypowiedzi.

Jest jasne i oczywiste, że obserwując społeczne życie ostatnio w Polsce widać gołym okiem, że jakość mówionego języka spada, a czasem dotyka już dna. Stymulują to media, które zwykle w swych przekazach akcentują afery, atrakcje, ciekawostki, **dramaty i tragedie** i inne podobne takie sensacje. Na obecnej szkole także często nie pozostawiają suchej nitki.

Jakże oczywiste jest, że zadaniem szkoły jest praca nad podnoszeniem kultury języka, ale sama szkoły to chyba zbyt mało w tym zakresie. Wielu też wskazuje, że jest to zadaniem nie tylko nauczycieli języka polskiego, ale wszystkich nauczycieli w szkole. Trochę szerzej jest o tym w artykule pt. **Szkoła potrzebuje ładnego mówienia** [2009⁶]. Był skierowany do oświatowej kadry kierowniczej i upowszechniony w czasopiśmie „SEDNO. Magazyn Dyrektora Szkoły”.

⁴ Miesiąc Języka Ojczystego z UJ i Interią: 21.02-25.03.2017 -www.interia.pl – z 20.02.2017.

⁵ J.P. SAWIŃSKI, *Dlaczego ważne jest rozumienie treści kształcenia?* „Fizyka w Szkole z Astronomią” 2017 nr 1, s. 47-51.

⁶ J.P. SAWIŃSKI, *Szkoła potrzebuje ładnego mówienia*, „SEDNO. Magazyn Dyrektora Szkoły” 2009 nr 5, s. 63.

O Miesiącu Języka Polskiego – cd.

Język domaga się odpowiedzialności

Językowa edukacja jest istotnym składnikiem humanistycznej szkoły, czyli mówiąc inaczej edukacji przyjaznej, ciekawej dla uczniów i życzliwej (przyjaznej) ludzkiemu mózgowi. Jest ona scharakteryzowana w różnych publikacjach, np. w książce dr Marzeny Żylińskiej [2013⁷] pt. *Neurodydaktyka, czyli nauczanie przyjazne mózgowi*. Autorka twierdzi także, że: **Bez przyjemności nie ma nauki** [2012⁸]. Ten artykuł był upowszechniony w „Psychologii w Szkole”. Warto przeczytać i przemyśleć.

Jakże ważne jest więc, aby ucząc języka polskiego, jak i innych przedmiotów nauczania, nie zapominać, że uczenie się uczniów powinno być traktowane nie jako przykry obowiązek, ale coś, co sprawia im **radość i przyjemność**. Jest to jeden z podstawowych wymogów współczesnej dydaktyki.

Język polski z racji sporej liczby godzin nauczania tego przedmiotu spełnia w dużej mierze wychowawczą funkcję edukacji. Dodać do tego można przypomnienie, że kluczową wartością wychowania jest odpowiedzialność. Niektórzy twierdzą, że jest ona najważniejszą. Stąd myśląc o ocenianiu innych lub siebie samego, warto najpierw pomyśleć o **odpowiedzialności za swoje słowa**, własne myśli i czyny, a także często za ujawniane emocje, nad którymi także trzeba zapanować. Bo przecież w życiu tak często... (fot. 1).

Fot. 1: Oceniać: Jak to łatwo powiedzieć... (fot. www.facebook.com/pl, za: Ulotne-Chwile-jak-Motyle.pl)

Językowe działania Miesiąca Języka Polskiego

Język polski powinien być w sposób szczególny promowany przez szkoły. Od jego poprawności zależy przecież wiele, w tym **zrozumienie mowy** innych i drugiego człowieka. Ważna jest więc promocja poprawnej polszczyzny i polonistycznej edukacji przez szkoły realizowana w różny sposób. Wśród planowanych działań ww. Miesiąca są:

1. II Narodowy Test Wiedzy o Języku Polskim;
2. III Dyktando Krakowskie - 25 marca;
3. II Konkurs na reklamę dla uczniów klas 4-6 (zasięg ogólnopolski);
4. II Konkurs na komentarz dla gimnazjalistów (zasięg ogólnopolski);
5. II Konkurs na gadkę;
6. II Agon retoryczny dla licealistów;
7. Warsztaty dla szkół (marzec 2017);
8. Cykl debat oksfordzkich dla uczniów krakowskich liceów (marzec 2017);
9. Konferencja studencko-doktorancka "Nasz język ojczysty: etyka i estetyka słowa" (31 III - 1 IV).

⁷ M. ŻYLIŃSKA, *Neurodydaktyka, czyli nauczanie przyjazne mózgowi*, Toruń: Wydaw. UMK, 2013.

⁸ M. ŻYLIŃSKA, *Bez przyjemności nie ma nauki*, „Psychologia w Szkole” 2012 nr 3, s. 44-55.

O Miesiącu Języka Polskiego – cd.

Jednocześnie z ww. działaniami odbędą się **warsztaty dla szkół** (marzec 2017) – prowadzone przez studentów z Koła Naukowego Językoznawców Studentów UJ im. M. Karasia. Będą prowadzić warsztaty dotyczące języka polskiego w krakowskich liceach i gimnazjach. Tematy tych warsztatów dotyczą oczywiście kultury języka.

Jednym z kilku dostępnych nauczycielom czasopism edukacyjnych promujących poprawność i **kulturę języka polskiego** oraz wspierających nauczycieli tego przedmiotu w różny sposób jest „Polonistyka” (fot. 2).

Fot. 2: Polonistyka – okładka nr 1/2017
(fot. www.czasopismopolonistyka.pl/czasopismo)

Juniorzy debatuja o języku

Jednak najbardziej interesujący może być cykl **debat oksfordzkich dla uczniów** krakowskich liceów (marzec 2017). Planuje się dwie debaty na Wydziale Polonistyki i jedną finałową w Collegium Novum. Ich tematyka będzie oscylować wokół etyki i estetyki słowa.

Język polski będzie także przedmiotem rozważań konferencji studencko-doktoranckiej pn. **“Nasz język ojczysty: etyka i estetyka słowa”** (31 III - 1 IV) - W tym roku konferencja jest organizowana wraz z Zespołem Etyki Słowa RJP PAN. Proponujemy, aby nasze wspólne rozważania zogniskowały się wokół następujących kwestii [2017⁹]:

- etyka wypowiedzi publicznych,
- perswazja i manipulacja,
- wartościowanie w języku i tekście,
- zasady dobrej komunikacji,
- wulgaryzacja języka,
- grzeczność językowa,
- język wobec wyzwań starych i nowych mediów,
- język w Internecie,
- etyka i estetyka słowa w edukacji polonistycznej.

Jeszcze więcej informacji o tegorocznym Miesiącu Języka Polskiego można przeczytać na stronie http://fakty.interia.pl/kultura/news-miesiac-jezyka-ojczystego-z-uj-i-interia-21-02-25-03.2017,nId,2353564#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox

- Julian Piotr Sawiński – CEN w Koszalinie

⁹ Miesiąc Języka Ojczystego z UJ i Interią: 21.02-25.03.2017 -www.interia.pl – z 20.02.2017

ADAMED SmartUP: Nauka nie musi być nudna!

Naukowcy od dawna wiedzą, że otaczający nas świat jest czarno-biały, a kolory powstają wyłącznie w naszym mózgu. Ponadto, gdy wchodzi do tradycyjnej kuchni, widzą w niej laboratorium z prawdziwego zdarzenia. Teraz jednak może się o tym przekonać każdy internauta! Dr Monika Aksamit-Koperska wyjaśnia, jak czopki i pręciki w dnie oka mają ludzkość kolorami oraz odcieniami, a także, w jaki sposób chemia i kuchnia idą ze sobą w parze [2016¹⁰].

„Choć niektórych może to zaskakiwać, kolory są iluzją – interpretacją fal o różnej długości, którą tworzy mózg człowieka. Co więcej, u różnych osób interpretacja ta może się różnić. O tym, dlaczego i jak to się dzieje opowiada dr Monika Aksamit-Koperska w filmie pt. „Kolory nie istnieją”, a w „Kuchni molekularnej” wprowadza w ciekawy świat, w którym kuchnia staje się prawdziwym laboratorium. Za sprawą reakcji chemicznych pokazane jest, jak można wyczarować żelowe kuleczki o smaku coli, makaron z zielonej herbaty czy zupę pomidorową w pianie” [10].

„Entuzjaści nauki mogą też spróbować rozwiązać chemiczne zagadki, które przygotowała dr Aksamit-Koperska. Pierwszym zadaniem internautów jest wskazanie na prawidłowe zakończenie eksperymentu, w którym wykorzystane zostały szkło wodne oraz kryształki soli. Druga zagadka dotyczy koloru, jaki przybierze okopcone jajko po zetknięciu z wodą. W krótkich filmach dr Monika Aksamit-Koperska w prosty sposób prezentuje trudne zagadnienia z biologii, chemii i fizyki. Materiały powstają w ramach programu ADAMED SmartUP, którego celem jest popularyzacja nauk ścisłych i przyrodniczych wśród społeczeństwa” [10].

Linki do filmów:

„Kolory nie istnieją”: <https://www.youtube.com/watch?v=Ki45hDq2IBQ>

„Kuchnia molekularna”:

https://www.youtube.com/watch?v=bqWh5Ab40m4&index=32&list=PL9s6p8_mWP82eohaXPAM1yVg0CL1TW96a

Zagadki:

https://www.youtube.com/watch?v=YLPqzzPm6eg&index=15&list=PL9s6p8_mWP82LWBNKf2I5xaJy_Xt4bzvc

https://www.youtube.com/watch?v=9iBrc2Jc8yo&index=18&list=PL9s6p8_mWP82LWBNKf2I5xaJy_Xt4bzvc

Czym jest ADAMED SmartUP?

ADAMED SmartUP to program naukowo-edukacyjny skierowany do uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, mający na celu **popularyzację nauk ścisłych** i przyrodniczych oraz wsparcie rozwoju pasji i zainteresowań szczególnie uzdolnionej młodzieży. Podstawą inicjatywy jest platforma internetowa www.adamedsmartup.pl oraz program stypendialny przeznaczony dla osób w wieku 15-19 lat. Program patronatem honorowym objęli: Minister Edukacji Narodowej, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Narodowe Centrum Nauki, Politechnika Warszawska, Polska Akademia Nauk, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Uniwersytet Warszawski, Warszawski Uniwersytet Medyczny oraz Akademia Morska w Szczecinie.

Organizatorem programu ADAMED SmartUP jest **Fundacja Grupy Adamed**, której celem jest wspieranie działalności badawczo-rozwojowej, naukowej i oświatowej, popularyzacja nauki oraz wsparcie rozwoju młodzieży i środowiska naukowego.

Kontakt dla mediów: Larysa Żuchowska - PR Manager, Grupa Adamed - tel.: +48 505 115 235

¹⁰ Informacja prasowa z e-pocztą: ADAMED SmartUP: Nauka nie musi być nudna! – z 19.09.2016

Jak inspirować fotografią?

Odpowiedź Jolanty Turkowskiej z Bobolic

Nie sposób jest mi wypisać się na temat tego zadania, bo fotografia to moja pasja, miłość od wielu lat. Ciągły niedosyt wiedzy, umiejętności. Staram się zaszczyć w uczniach zacięcie do patrzenia na świat nie tylko rozmawiając z nimi, spotykając się na wspólnych zdjęciach, ale również organizując warsztaty fotograficzne.

Z rozmów z uczniami klas starszych szkoły podstawowej wiem, że można fotografię pokochać od pierwszych kadrów, pierwszego usłyszenia dźwięku migawki, który tak lubię. Dorosły może pomóc uczniom wydobyć z nich to, co w ich duszy, głowie siedzi. Fotografia jest jak pamiętnik pisany obrazami. Bez słów, które wykoślawiają rzeczywistość. Symbol, obraz może być niejednoznaczny i to jest ta zasłona, która pozwala nam się ukryć w cieniu domysłów. Małe "ale" zostawiamy sami dla siebie.

W języku dzieci fotografia to zatrzymanie czasu, to inspiracja, to malowanie codziennych kartek zwykłego czasem dnia, który na zdjęciu we właściwym momencie wygląda czarodziejsko. To szansa na wyrażanie siebie, wyżycie się artystycznie, i wreszcie odszukania tego, co tak naprawdę nam w duszy gra. I jeśli taki uczeń chce się tym wszystkim podzielić z innymi, pokazać część swojej twórczości odbiorcom to nie jest źle. Część swojej duszy odsłania a dobry nauczyciel, psycholog będzie wiedział, jak go dalej prowadzić i w jaki sposób pokazać mu, że świat jest różnorodny - tylko od nas zależy jak my go spostrzegamy i jak chcemy go pokazać innym.

W rozmowach z uczniami niektórzy mówią, że zazdroszczą innym, że potrafią malować (ja też) i dlatego sięgnęli po aparat, telefon, aby namalować za pomocą szkiełka swój świat. Niby widzimy go takim samym, ale jeśli przyłożymy do niego obiektyw, filtr - to wówczas możemy wydobyć z głowy ten świat, który jest w nas. Tylko naszą rzeczywistość wypływającą z duszy i z naszej wrażliwości.

Jeden uczeń gimnazjum powiedział mi kiedyś, że o fotografię trzeba dbać, że pasję można zatracić. Myślę, że ma rację. W nawale codziennych spraw czasami trudno wybiec z domu i wyłączyć gotujący się obiad, odłożyć niedokończone zadanie domowe, bo właśnie w tej chwili pojawiły się na niebie chmury. A czasami trzeba to zrobić, bo o pasję, która może przerodzić się z czasem w miłość trzeba dbać, nawet kosztem przypalonego obiadu. 😊

Przesyłam linka do moich kwiatów w moim ogrodzie <https://www.youtube.com/watch?v=cAjX9T3LJDI>

Wawel w Krakowie (fot. Wojciech Kaczówka – www.facebook.pl)

Podręczniki powinny być przyjazne uczniom i nauczycielom

Znów przyjdzie rozstrzygać o wyborze podręcznika szkolnego, niełatwym, bo i nie zawsze łatwo odpowiedzieć na pytanie – czym się kierować? Właściwy ich wybór, a także towarzyszącej im całej metodycznej obudowy, to jeden z wielu nauczycielskich dylematów, który z reguły zawsze pojawia się wraz z wdrożeniem kolejnego „sposobu” uzdrawiania polskiej oświaty.

Powiedzmy nawet więcej – bardziej niepokojów, zwłaszcza kiedy ostatecznie odstąpiono od jedynego słusznego podręcznika obowiązującego uczniowską i nauczycielską brać od Bałtyku do Tatr. Ale i euforia temu towarzysząca i znacząca, że odtąd każdy nauczyciel w Rzeczypospolitej może dowolnie wybierać odpowiadający mu program wraz z podręcznikiem minęła – tak myślę.

Zatem dylemat, ale i niepokój, bo nowe zawsze znaczy niepewne, przynajmniej w oświacie, a trochę już tych *sposobów*, pardon – edukacyjnych reform mam za sobą, jakby co. Oczywiście, czasy jedynego podręcznika wielu młodym nauczycielom mogą się wydawać *science fiction*, bowiem dziś liczne wydawnictwa edukacyjne, które skutecznie zachwiały dotychczasowym monopolem WSiP prześcigają się wręcz programową i podręcznikową ofertą i doprawdy jest już (czy było) w czym wybierać. [Tu być może warto przypomnieć, że dzielenie bywa szkodliwe – red. JPS - bo:]

Fot.: 1: W życiu dzielenie ludzi jest ryzykowne (fot. www.facebook.com.pl)

W oczekiwaniu na to co jeszcze do końca niewiadome, oceńmy (docéńmy) jednak to co jest i raczej na pewno pozostanie. Ze względów tak dla mnie praktycznych jak i oczywistych chciałbym się analitycznie wesprzeć ma zdecydowanie najliczniejszej ofercie programowo-podręcznikowej do nauczania języka polskiego, zarówno do kształcenia kulturowego i literackiego jak też kształcenia językowego, które – moim zdaniem – na ogół uwzględniają i metodycznie porządkują przyświecającą ich autorom ideę, by wyposażać uczniów w jak najlepsze narzędzia do poznawania świata, świadomego określenia w nim swojego miejsca, a także zrozumieć zachodzące w nim zmiany i właściwie je interpretować.

Podręczniki powinny być przyjazne uczniom i nauczycielom – cd.

Oczywiście, nie uogólniam i choć sam jestem autorem przewodników metodycznych do nauczania języka polskiego (zob. Urbanek 2005, Siek, Urbanek 2010) to wiem, że wiele znanych i recenzowanych przeze mnie podręczników wychodzi zdecydowanie naprzeciw istocie nauczania języka polskiego, którą najpełniej mogłaby odzwierciedlić **holistyczna koncepcja edukacyjna** (zob. Urbanek 2006, Urbanek 2008), a więc:

- spójne rozwijanie u uczniów sfery intelektualnej, emocjonalnej, społecznej i kreatywnej;
- przedstawianie wiedzy kompleksowo, w dość szerokim kontekście, m.in. kulturowym, filozoficznym, etycznym;
- stawianie przed uczniami celów, zadań, a także wymogów o charakterze interdyscyplinarnym; język polski daje takie możliwości, stwarza bowiem sytuacje, które integrują i jednoczą wiedzę z kilku dziedzin nauki szkolnej (historia, sztuka, języki obce, informatyka).

Podręczniki powinny być też przyjazne i interesujące, co znaczy, że uczeń może je brać do rąk nie tylko z obowiązku, bardziej z przyjemnością, odnajdując w nich między innymi **odbicie swoich własnych przeżyć, oczekiwań, a może i marzeń**. Uważam, że ma to bardzo istotne znaczenie, zwłaszcza w pierwszych klasach szkół licealnych, by dobór niezbędnych programowo treści został niejako „podporządkowany” potrzebom nastolatka, rozpoczynającego nowy jakościowo etap szkolnej edukacji.

Mieć w nich merytoryczne wsparcie

Ideą dobrego programu a zatem i dobrego podręcznika powinno być zdecydowane odejście od – nadal jeszcze, niestety, powszechnego w szkolnych programach – encyklopedycznego przekazu wiadomości (Denek 2001, s.28). Uczeń nie tyle powinien wiedzieć (choć to oczywiście także), ile – rozumieć, co oznacza, że wiedza powinna być funkcjonalna, nacechowana umiejętnościami właściwego wyszukiwania i wyboru (doboru) informacji (Denek 2005, s.8). Wydaje się to oczywiste, ponieważ pozwala zakładać, że wówczas **celem będzie wytworzenie w nich nawyku samodzielności myślenia**. Dodajmy też, że podręczniki powinny być zredagowane w taki sposób, aby pracujący z nimi nauczyciele mieli z nich zarówno merytoryczne wsparcie i komfort pełnej swobody w tworzeniu oczekiwanych sytuacji edukacyjnych oraz by mogli dostosować swój program do ogólnych potrzeb zespołu klasowego, jak też uwzględniać wymagania jednostkowe. Dobry podręcznik powinien zatem spełniać kilka podstawowych założeń metodycznych, mianowicie:

- *sprawić, że trudne, a nawet stresujące niekiedy przejście do wyższego etapu kształcenia stawało się łagodne, by nie powiedzieć – mniej odczuwalne;*
- *wyzwalać twórcze możliwości i umiejętności poznawczo-interpretacyjne, tak uczniów jak i nauczycieli;*
- *powinien być, niejako z założenia, nastawiony na kształcenie samodzielności ucznia, dając mu tym samym szansę rozumienia i tłumaczenia różnych zjawisk, które zachodzą we współczesnym świecie;*
- *dawać gwarancję, że uczeń nabędzie umiejętności świadomego i poprawnego posługiwania się językiem w różnych sytuacjach, a także umiejętności odbioru różnych przekazów kultury na poziomie percepcji adekwatnej do jego wieku, rozwoju, możliwości;*
- *pomoc uczniowi w kształtowaniu jego osobowości, by zdecydowanie opowiadał się po stronie wartości uniwersalnych – prawdy, sprawiedliwości, tolerancji, przyjaźni, dobroci;*
- *sprawić, by uczeń rozumiał potrzebę kształcenia się, potrafił obcować z podręcznikiem, szkolną lekturą, materiałem źródłowym.*

Podręczniki powinny być przyjazne uczniom i nauczycielom – cd.

Skoro wiemy już, co określa ogólna koncepcja wybranego przez nas programu i podręcznika i jakie są podstawowe kryteria oceny ich wartości merytoryczno-metodycznej, warto pójść dalej w naszej analizie, dokonując jej tym razem pod kątem podstawowych funkcji szkolnego podręcznika, który, przypomnijmy (Kupisiewicz 2005, s.19):

- określa, jakie wiadomości zdobędzie uczeń i jakie umiejętności rozwinie, co oznacza, jakie cele nauczania materiał uwzględniony w podręczniku pozwoli mu osiągnąć;
- wyznacza kolejność oraz tempo, w jakim będą podawane treści i rozwijane umiejętności (progresja);
- wybiera metody, jakie zostaną zastosowane w procesie nauczania, także techniki i środki dydaktyczne;
- określa, jak powinna przebiegać lekcja, jej warstwa poznawcza, redakcyjna, ćwiczeniowa, utrwalająca itp.;
- zaleca wykorzystanie wybranych środków w procesie uczenia i nauczania.

Ze zrozumiałych względów niewskazane byłyby w tym tekście jakiekolwiek podręcznikowe czy wydawnicze preferencje, aczkolwiek wiele wyróżnia się zarówno przejrzystością jak i starannym uporządkowanym układem, co znacznie ułatwi zrozumienie i zapamiętanie prezentowanych tam treści. Mówiąc o współczesnym podręczniku powinniśmy też pamiętać, że nie jest to już li tylko jedna skromna książeczka. Podręcznik powinien być (i zazwyczaj jest) **wszechstronnym instrumentarium**, umożliwiającym przekaz różnych treści – wizualnych, audialnych, emocjonalnych.

Składa się zwykle z książki podstawowej, zeszytów ćwiczeń, CD ROM-ów, metodycznego poradnika dla nauczyciela, słowniczka, testów, foliogramów, programów komputerowych, materiałów pomocniczych i uzupełniających, zabaw językowych, gier sytuacyjnych itp. Staralem się wymienić wszystkie podręcznikowe „dodatki” jakie miałem okazję analizować i oczywiście nie ze wszystkich, ale na pewno z kilku wymienionych wyżej materiałów dydaktycznych wybrany pakiet edukacyjny powinien się składać choć zgoda też co do tego, że rokrocznie podręcznikowe zestawy drożeją, a kolejne ministerialne zapowiedzi „urealnienia” cen podręczników są zazwyczaj obietnicami, niestety.

Kształcenie językowe – nie mniej ważne

Szkolne podręczniki, a do nauki języka polskiego w szczególności, powinny uczyć poprawnego oraz świadomego używania języka w konkretnych sytuacjach. Tak na ogół jest, choć nie bez powodu owo zastrzeżenie. Tak czy inaczej – **podręcznik zawsze pozostanie podstawowym środkiem nauczania** w procesie, który organizuje nauczyciel i nawet jeżeli opracowanie podręcznikowe choćby po części nie spełnia ważnych dla swej istoty funkcji, to nauczyciel może uzupełnić to zadanie w toku procesu lekcyjnego, gdyż właśnie to on organizuje ów proces, mając na to czas, środki i inne możliwości (Półturzycki 2014, s.315).

Podręcznik powinien sukcesywnie bogacić słownictwo i dzięki kolejnym ćwiczeniom językowym stawiać ucznia wobec możliwości czy raczej konieczności radzenia sobie w konkretnych sytuacjach – dokonanie wyboru podczas zakupów, rozmowa telefoniczna, ocena dzieła literackiego, relacja z wystawy bądź zdarzenia na ulicy, wartościowanie pojęć, argumentowanie swoich racji itp. Ważne jest również i to, że na podstawie przykładów z podręcznika nauczyciel będzie mógł kreować w klasie podobne sytuacje, w których uczniowie będą mogli kształcić sprawność językową oraz nabywać umiejętności posługiwania się różnymi formami użytkowymi (przepis, instrukcja, ogłoszenie itp.). Ćwiczenia w podręczniku mogą być też punktem wyjścia do budzenia aktywności językowej uczniów w korelacji z nieobojętnymi przesłankami szukania własnych indywidualnych rozwiązań, a także podpowiadania różnych sytuacyjnych pomysłów, przykładów.

Podręczniki powinny być przyjazne uczniom i nauczycielom – cd.

Gdyby tak właśnie zakładać i iść dalej w takim rozumieniu, to nietrudno skonstatować, że już propozycje czy oczekiwania całej kilkudziesięcioosobowej klasy mogłyby dać znaczący materiał ćwiczeniowy, będący jednocześnie sprawdzianem sprawności, samodzielności, a także – umiejętności językowej. Wiedza gramatyczna w podręcznikach do nauczania języka polskiego **powinna być też sfunkcjonalizowana**, wspierać kształcenie językowe i naukę logicznego myślenia, wdrażać też do percepcji oraz staranności w posługiwaniu się ojczystym językiem. Wreszcie znajomość pewnych elementów systemu języka – choćby słowotwórstwa, fleksji czy fonetyki – jest niezbędna do zrozumienia zasad rządzących ortografią i interpunkcją, co tak czy inaczej nadal będzie językowym priorytetem (Nocoń, Łucka-Zajac 2010, s.37). Dlatego też w podręcznikach do kształcenia językowego powinna występować pełna integracja treści gramatycznych z ortograficznymi i interpunkcyjnymi – co znacznie ułatwi nauczycielowi pracę na lekcji, wskazując ewentualne możliwości korelacyjne. Nie jest to oczywiście zbyt odkrywcze podejście, bardziej metodologiczne, tak właśnie myślę.

Pamiętajmy też, że planowanie i organizacja pracy nauczyciela (szkoły), to nie tylko wdrażanie podstawy programowej, ocenianie (motywujące i wspierające), pomiar czy analiza wyników nauczania. To także ewaluacja wewnętrzna, która – o ile będzie rzetelnie przeprowadzona – zweryfikuje także trafność każdego podręcznikowego wyboru (zob. Suckiel 2011).

W konkluzji szkolne programy, co oczywiste, ale i towarzyszące im podręczniki powinny zatem nie tyle zezwalać, bardziej – i to zdecydowanie – promować innowacyjne eksperymentowanie, i to nie tylko wokół programowych treści. Wydaje się to zasadne, bo jakkolwiek zakres podręcznikowego materiału **powinien być zgodny z obowiązującą podstawą programową** i ściśle dopasowany do programu nauczania, to jednak nabywanie umiejętności powinno się odbywać poprzez:

- obserwacje oraz doświadczenia;
- samodzielne dochodzenie do teorii;
- rozwiązywanie problemów w sposób twórczy
- poszukiwanie odpowiedzi na postawione pytania;
- pracę indywidualną i zespołową.

Lektura – czy tylko bryki na okazję?

Lektura szkolna jest jakby naturalną konsekwencją wyboru, choć zgoda że bardziej programowego niż podręcznikowego, ale tak czy inaczej ów podręcznik uzupełniając. Czego współczesny nastolatek oczekuje od „podtykanej” mu przez nauczyciela lektury? Co czyta najchętniej? Czy ma swoje ulubione książki, autorów? Wreszcie, czy potrafi czytać ze zrozumieniem? To nieodłączne dylematy nauczyciela, choć niekoniecznie polonisty. Nie trzeba sięgać do badań, by widzieć czy wiedzieć jak ze szkolnymi lekturami radzą sobie uczniowie. Uporządkujmy jednak ów lekturowy zawrót głowy, który – za sprawą urzędników a bywało, że i polityków – wyrządzał więcej szkód niż pożytku i właściwie z niczego. Po cóż bowiem całymi latami debatowano – ma być Gombrowicz czy też nie, skoro każda podstawa programowa (od podstawówki po liceum) i wtedy, i dziś dopuszcza „...inne teksty reprezentatywne dla literackich źródeł kultury, wybrane przez uczniów i nauczyciela stosownie do możliwości i potrzeb uczniów” (cyt. z *Podstawy programowej języka polskiego we wszystkich typach szkół*). Więc w czym rzecz, znaczy – kto, komu i w czym zabrania? Nic przecież nie stało i nie stoi na przeszkodzie, by poloniści omawiali ze swoimi uczniami utwory Gombrowicza czy Dostojewskiego, a także Dario Fo i Patricka Modiano (Nobliści) bądź Jerzego Pilcha czy Olgi Tokarczuk (laureaci literackiej Nagrody NIKE). Czemu nie?

Podręczniki powinny być przyjazne uczniom i nauczycielom – cd.

Mówiąc jednak o lekturach **nie można pominąć „tego”, co literaturą (lekturą) zdecydowanie nie jest**, a co od lat zaśmiera zrazu uczniowskie torby, później prace pisemne i w konsekwencji – ich umysły. Mam na myśli *bryki, pseudoliterackie opracowania, superściągi, uniwersalne pomoce na sprawdziany, przedmiotowe paszporty gimnazjalisty, licealisty, opracowania na maturę* etc. To są, niestety, książki „na okazję” naszych szkolnych podopiecznych i trzeba tę gorzką pigułkę przełknąć. Wczesną jesienią i wiosną na ulicach nietrudno dostrzec stragany handlujące niemal wyłącznie ściągami, taka niby gramatyka języka polskiego w pigułce, a nawet gotowymi opracowaniami literackimi, zwanymi przez naszych ojców, nas samych, nasze dzieci i na pewno dzieci naszych dzieci „gotowcami”. Mało tego, komiwojażer od bryków już się nawet specjalnie nie krępuje, gdy zajrzy czasami do... pokoju nauczycielskiego, proponując zatroskanym i szczerze przy tym zdumionym belfrom skondensowaną i unowocześnioną wersję dotychczasowych opracowań na temat (*wpisać dowolny tytuł – dop mój*).

Stąd trudno się dziwić, że rośnie systematycznie liczba uczniów poznających kanony ojczystej literatury na skróty, by jakoś w miarę ogłędnie to nazwać. Najwięcej bryków dotyczy oczywiście lektur szkolnych w podstawówkach, bo jakżeby inaczej! Znaczący, że ściągami polonistyczne cieszą się coraz większym, jeśli nie największym powodzeniem, przy czym żadna to dla nas polonistów pociecha. Ich podaż jest ogromna, konkurencja nader ostra, ceny zaś stosunkowo niskie. Uczniowie kupują więc owe bryki na kilogramy, być może za wiedzą i przyzwoleniem rodziców i coraz głębiej zapadają w *oślą ławkę edukacyjnej wiedzy* (czyt. niewiedzy). [Oto nowa książka, która może się przydać nauczycielom polskiego i nie tylko – fot. 2]

Jaki patriotyzm? – okładka (fot. www.ksiegarnia.difin.pl)

Dostrzegam jednak *światelko w tunelu*, bo wydaje mi się, że nieco inaczej „podchodzą” do zalecanego czy te z sugerowanego przez nauczyciela uczniowie starsi, powiedzmy, licealiści. Trudno to oczywiście uogólniać, ale zaobserwowałem, że **w niektórych szkołach czy środowiskach panuje nawet swoista moda na czytanie**. Potwierdzają to także badania analizujące sposoby wykorzystania czasu wolnego oraz czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, jakie nie tak dawno przeprowadziłem. Otóż uczniowie drugiej licealnej zapytani, co czytają i jakie mają propozycje lekturowe do klasy trzeciej, wymienili m.in. Bułhakowa, Coelho, Kapuścińskiego, Bocheńskiego, no proszę!

Podręczniki powinny być przyjazne uczniom i nauczycielom – cd.

Sądzę więc, że nadzieja aczkolwiek pośrednio w książkach, to jednak ciągle w nowych podręcznikach, stanowiących zaczyn sprawczy niniejszych rozważań, a *de facto* – wybieranych i proponowanych przez nauczyciela programach, choć tak czy inaczej nie jest to wcale łatwy zabieg, ów lekturowy dobór, bowiem niezwykle trudno jest zaspokoić intelektualne potrzeby tak liczego zespołu, jakim jest trzydziestoosobowa klasa. Wspominam o tych potrzebach, bowiem logicznym wydaje się wniosek, **że występuje wyraźna zależność pomiędzy poziomem zdolności intelektualnych a rezultatami uczenia się, więc także i czytania.**

Choć z drugiej strony wypada też zgodzić się z tym, że inteligencja jest ważnym, ale nie jedynym warunkiem osiągnięć młodego człowieka. Bowiem nawet z obserwacji wynika, że nie tylko sam poziom inteligencji decyduje o wynikach uczenia się, zwłaszcza u młodzieży gimnazjalnej czy licealnej. Na tych etapach edukacji proces uczenia się wykracza w pewnym sensie poza oczywiste dotąd uzdolnienia, ustępując nieco miejsca szybkiemu zapamiętywaniu i odtwarzaniu wiedzy (Janus-Sitarz, Biedrzycki 2012, s. 22).

A więc znów wpływ – i to niebagatelny – właśnie czytania. Młody, zdolny człowiek aby się twórczo rozwijać, musi znaleźć sprzymierzeńców, że nauczyciel – to oczywiste, ale szansę dają mu także nowe jakościowo programy, podręczniki, książki. Swoista inwestycja, która nic lub niewiele kosztuje, by zaprocentować w przyszłości, przynosząc też satysfakcję. Jak by tego nie oceniać, obopólną, warto więc i o tym pamiętać.

Bibliografia

- **DENEK K.**, *Projektowanie celów kształcenia w reformowanej szkole*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2001.
- **DENEK K.**, *Wspieranie i doskonalenie reformy systemu edukacji*, „Vox Educandi” 2005, nr 2.
- **JANUS-SITARZ A., BIEDRZYCKI K.**, *Doświadczenie lektury. Między krytyką literacką a dydaktyką literatury*, Wydawnictwo UNIVERSITAS, Kraków 2012.
- **KUPISIEWICZ Cz.**, *Podstawy Dydaktyki*, WSiP, Warszawa 2005.
- **NOCOŃ J., ŁUCKA-ZAJĄC E.**, *Uczeń w świecie języka i tekstów*, Wydawnictwo Uniwersytet Opolski, Opole 2010.
- **PÓŁTURZYCKI J.**, *Niepokój o dydaktykę*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Warszawa-Radom 2014.
- **SIEK B., URBANEK B.**, *„Nasz wspólny świat” – przewodnik metodyczny dla nauczycieli języka polskiego w gimnazjum*, Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, Wrocław 2010.
- **SUCKIEL I.**, *Ewaluacja wewnętrzna w szkole, czyli róbcie, jak czujecie*, [w:] B. Niemierko, K. Szmugiel (red.), *Ewaluacja w edukacji. Koncepcje. Metody. Perspektywy.*, Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej, Kraków 2011.
- **URBANEK B.**, *„Nasz wspólny świat” – poradnik dla nauczycieli języka polskiego I klasa gimnazjum*, Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, Wrocław 2005.
- **URBANEK B.**, *Recenzja pilotażowa podręcznika E. Klawe, H. Marszałek, A. Ciesielskiej „Daję słowo”*, Wydawnictwo Edukacyjne NOWA ERA, Warszawa 2006.
- **URBANEK B.**, *Recenzja programu nauczania języka polskiego w klasach I-III gimnazjum „Zrozumieć świat” Joanny Konowalskiej, Sławomira Matei – zintegrowanego z kulturą i tradycją europejską, edukacją filozoficzną, czytelnictwem i medialną*, Wydawnictwo Edukacyjne WIKING, Wrocław 2008.

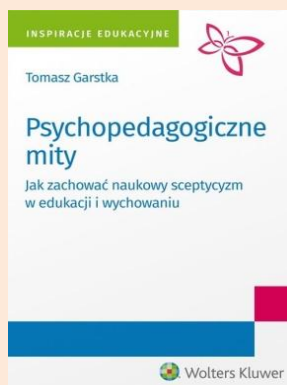
**Bogdan Urbanek – nauczyciel języka polskiego,
Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Twórczych, Szczecinek**

Tomasz Garstka, *Psychopedagogiczne mity. Jak zachować sceptycyzm w edukacji i wychowaniu?* Warszawa: Wydaw. Wolters Kluwer, 2016

Publikacja pt. *Psychopedagogiczne mity. Jak zachować sceptycyzm w edukacji i wychowaniu?* – to książka, która krytycznym okiem ocenia współczesne innowacje edukacyjne. Pokazuje, że nowatorstwo w edukacji nie zawsze jest pożądane. [2016¹¹]

Pedagogika i edukacja to dziedziny, w których często pojawiają się nowinki i innowacje, niepoparte wynikami badań. Jak wskazują autorzy książki: "Psychopedagogiczne mity..." - warto na nowości patrzeć krytycznym okiem. Bardzo słuszny postulat. Uczniów w szkole także trzeba uczyć krytycznego myślenia. Szerzej jest w artykule pt. *Uczyć krytycznego myślenia* [2010¹²] upowszechnionym na portalu Edunews.pl.

Problem w tym, że każda innowacja z założenia powinna przynieść zwiększenie skuteczności uczenia się uczniów i edukacji. Taki jest **sens edukacyjnych innowacji**. Szerzej o czynnikach warunkujących zwiększanie skuteczności szkolnej edukacji jest w różnych poradnikach o skuteczności edukacji w szkole.

Psychopedagogiczne mity... (fot. www.empik.com.pl)

Potrzeba krytycznego i sceptycznego spojrzenia na edukacyjne innowacje, którą opisuje autor ww. książki, nie dotyczy tylko szkolnej dydaktyki i wychowania, ale także strategii reformowania oświaty oraz systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli. **Krytyczne myślenie** jest (powinno być) kluczową kompetencją współczesnego człowieka, a nie tylko autorów innowacyjnych działań.

Przecież innowację trzeba, bo warto wykoncypować tak, aby innowacyjnie (inaczej zrobione, nieschematycznie, niestandardowo) ująć sam **innowacyjny projekt**, zadania i działania. Warto więc w ich opracowywaniu i pisemnym ujęciu (projekcie) pamiętać, że ważne w niej jest eksperymentalne ujęcie problemu oraz dokładne sprawdzenie i oszacowanie uzyskanych efektów.

Publikacja omawia: „popularne tezy, niepoparte wynikami naukowych badań empirycznych, i mity na temat metod nauczania, wychowania, pomocy psychopedagogicznej dla dzieci i młodzieży. Przedstawiono psychologiczne mechanizmy i wyjaśniono, dlaczego łatwo **dać się uwieść pseudonauce**, kierując się dobrymi intencjami” [2016¹³]. - **Publikację warto przeczytać!** (JPS)

¹¹ T. GARSTKA, *Psychopedagogiczne mity. Jak zachować sceptycyzm w edukacji i wychowaniu?* Warszawa: Wydaw. Wolters Kluwer, 2016.

¹² J.P. SAWIŃSKI, *Uczyć krytycznego myślenia*, Edunews.pl – z 13.09.2010.

¹³ Red., *Nowatorstwo w edukacji nie zawsze pożądane* – www.oswiata.abc.com.pl/dyrektor – z 09.11.2016.

IV Ogólnopolski Kongres Tutoringu

Ogólnopolski Kongres Tutoringu jest wyjątkową przestrzenią spotkania pasjonatów **wysokiej jakości edukacji**, którzy uważają, że na wszystkich poziomach może być ona bardziej spersonalizowana, nastawiona na rozwijanie talentów i mocnych stron [2017¹⁴].

Wśród wielu wspaniałych gości pojawiają się:

- Jacek Santorski, znany psycholog i ekspert rozwoju osobistego,
- Piotr Czekierda, jeden z prekursorów tutoringu w Polsce,
- Marcin Szala, dyrektor programowy Collegium Wratislaviense.

W 2017 roku Ogólnopolski Kongres Tutoringu odbędzie się pod hasłem „**Sila spotkania**”, aby podkreślić ideę będącą podstawą tutoringu, a także samego wydarzenia. Hasło to wywodzi się z przekonania, że nic nie jest w stanie zastąpić osobistej relacji nawiązywanej w trakcie spotkania tutora i podopiecznego. To wtedy odbywa się dialog, **wspólne poszukiwanie** prawdy, a także rozwój osobisty i inspirowanie do wielkości.

Tutoring w polskiej szkole – okładka (fot. www.ksiegarnia.difin.pl)

Hasło to wyraża także ideę spotkania różnych środowisk, obszarów, specjalizacji, dyscyplin. Chcemy na Kongresie zaakcentować korzyści płynące ze spotkania i dialogu środowisk szkolnego, akademickiego, biznesowego i pozarządowego. Każde z nich wnosi bowiem coś wartościowego do rozumienia holistycznie pojmowanego rozwoju oraz realizacji ambitnych celów.

Dlatego w trakcie Kongresu zaplanowaliśmy inspirujące wystąpienia przedstawicieli wymienionych środowisk oraz duży nacisk położyliśmy na praktyczne warsztaty narzędziowe, które pomogą tutorom nadać siły ich spotkaniom z podopiecznymi!

Program dostępny tutaj: www.kongrestutoringu.pl/program/

¹⁴ Ogólnopolski Kongres Tutoringu – informacja z FB – z 06.02.2017.

Żyj smacznie i zdrowo – 7 edycja konkursu

Wiadomo od dawna, że racjonalne i zdrowe odżywianie się jest ważne, bo znacząco wpływa na zdrowie i kondycję, ale także na samopoczucie uczniów i ich uczenie się. Po raz 7 ruszył konkurs - program edukacyjny "Żyj smacznie i zdrowo", adresowany do nauczycieli szkół gimnazjalnych oraz samych gimnazjalistów. Warto się zainteresować.

„Już po raz siódmy pod okiem specjalistów z zakresu zdrowego żywienia powstały scenariusze lekcji dotyczące niezwykle ważnych dla młodzieży tematów. Tematyka 7 edycji programu oscyluje wokół kwestii diet eliminacyjnych i mód żywieniowych oraz bezpieczeństwa w kuchni i *savoir-vivre*’u. W naszych materiałach podkreślamy, że nieumiejętne stosowanie diet, zwłaszcza diet eliminacyjnych, może doprowadzić do poważnych niedoborów składników odżywczych w organizmie, zwłaszcza organizmie młodego dojrzewającego człowieka. Kolejnymi ważnymi kwestiami, które zostały poruszone przez naszych ekspertów, są bezpieczeństwo w kuchni oraz zasady *savoir-vivre*’u [1].

„W związku ze startem 7 edycji programu powstaje cykl materiałów prasowych adresowanych do nauczycieli i uczniów. W załączeniu pozwalam sobie przesłać wybrane informacje – być może któraś z nich okaże się dla Państwa na tyle ciekawa, że znajdzie się dla niej miejsce na łamach czasopisma. Ponadto, do Państwa dyspozycji oddajemy naszego eksperta z zakresu prawidłowo zbilansowanej diety – Panią Katarzyną Zadką. Serdecznie proszę o kontakt, w przypadku zainteresowania z Państwa strony” [1].

Fot.: Burak czerwony – samo zdrowie (fot. www.interia.pl)

Jednocześnie, jest mi niezmiernie miło poinformować, że tegoroczna edycja programu otrzymała prestiżowe patronaty honorowe Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Sportu i Turystyki, Rzecznika Praw Dziecka, Polskiego Towarzystwa Nauk Żywieniowych, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego oraz Ośrodka Rozwoju Edukacji. Uznanie tak cenionych instytucji utwierdza nas w przekonaniu, iż program przynosi rzeczywiste efekty i przyczynia się do wzrostu świadomości na temat właściwych zwyczajów żywieniowych wśród młodzieży.

Serdecznie proszę o kontakt, w przypadku zainteresowania z Państwa strony.
Pozdrawiam - Edyta Piaszczyk

1. E. PIASZCZYK, Żyj smacznie i zdrowo – inf. z e-poczty – z 02.02.2017.

Ciekawy wywiad: Red., *Skąd się biorą innowacje?* Wywiad z dr Karoliną Charewicz-Jakubowską – www.swps.pl – z 01.09.2016

Innowacja, innowacyjność, innowacyjna edukacja itd. – to ostatnio słowa odmieniane przez wszystkie przypadki. Wywiad odpowiada na istotne pytania dotyczące innowacyjności, m.in.: Czym właściwie jest innowacyjność? Dotyczy raczej innowacyjnej gospodarki, ale przyda się też nauczycielom.

Innowacyjne społeczeństwo

Innowacyjne społeczeństwo jest nastawione na nowości i wyższą jakość. Dr K. Charewicz-Jakubowska na wstępie wskazała grzechy polskiej szkoły. Stwierdziła, że: „Nie uczymy dzieci i młodzieży współpracy i stawiania pytań problemom. Nie pokazujemy im, że **warto ryzykować**. W zamian zaszczepiamy w nich dużo zwątpienia, lęku przed publicznym ośmieszeniem oraz schematów myślenia i działania [2016].

I dalej wskazuje, że: „Na późniejszym etapie tworzymy sztuczny i nieprawdziwy podział na odtwórczych, przeładowanych niepraktyczną wiedzą humanistów i obdarzonych zmysłem kombinacji, innowacyjnych ścisłowców - inżynierów. To nie sprzyja tworzeniu innowacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjnych produktów i usług”. Wskazuje też grzechy główne systemu edukacji, m.in. dotyczące tworzenia oryginalnych rozwiązań i kształcenia innowatorów [2016¹⁵].

Innowacyjność prowadzi do nowej jakości

„Innowacyjność to zmiana prowadząca do nowej jakości, nowej relacji czy nowego sposobu działania lub rozwiązania. A mówiąc jeszcze zwięźlej i osadzając sprawę w realiach rynkowych: zmiana, w efekcie której powstaje nowa usługa lub **nowy produkt**. Posłużę się przykładem: do istniejącego już zestawu klocków wprowadzamy nieoczekiwane elementy (...)’.

Nie chodzi jednak o np. nowy wariant budowli, utworzony ze znanych elementów. Chodzi o **odmienny sposób myślenia**, za którym idą nowatorskie działania czy nieistniejące wcześniej relacje.

Fot.: Nawet dokarmianie ptaków zimą może być inspirujące (fot. www.Oś-czasu.pl)

Interesujące pytanie o warunki

Interesująca w ww. wywiadzie jest odpowiedź na pytanie: Co jest zatem warunkiem powstania innowacyjnych produktów, usług, działań? – Autorka odpowiada, że: „**Najbardziej podstawowe warunki to otwartość na niestandardowe sposoby myślenia, uważna obserwacja, gotowość poniesienia ryzyka, odwaga w działaniach, ale też... umiejętność słuchania, prowadzenia dialogu z innymi i współpracy**”. Wywiad warto przeczytać w całości! (JPS)

¹⁵ Red., *Skąd się biorą innowacje?* Wywiad z dr Karoliną Charewicz-Jakubowską – www.swps.pl – z 01.09.2016.

Ciekawy artykuł - Alina JAKUBOWSKA: **Kolorowe eksperymenty naukowe**,
„Biologia w Szkole z Przyrodą” 2017 nr 1, s. 45-49

Eksperymentowanie i badanie rzeczywistości to kluczowe kompetencje nauk przyrodniczych. Eksperyment jest jedną z trudniejszych metod nauczania – uczenia się, ale też jedną z najciekawszych, aktywizujących i wymagających. Oto ciekawy artykuł „Kolorowe eksperymenty naukowe” przedstawiający przykłady prostych kolorowych doświadczeń.

Eksperyment jest trudną, ale najważniejszą metodą nauczania i uczenia się treści przyrodniczych. Trudno wyobrazić sobie uczenie się biologii, chemii, fizyki czy przyrody bez pokazu doświadczeń i wykorzystywania uczniowskich eksperymentów, bo:

→ *Wszystko, co wiemy o rzeczywistości, zaczyna się i kończy na eksperymencie.*
(Albert Einstein)

Eksperymenty szkolne są wartościowe w edukacji, go zaciekawiają, **motywują i angażują** uczniów. Myśląc o zachęcaniu nauczycieli do ich stosowania, warto przede wszystkim zapewnić szkołom odpowiednią bazę materialną nauczania ww. przedmiotów oraz:

- 1/ Ukazać edukacyjne znaczenie eksperymentu w uczeniu się treści przyrodniczych;
- 2/ Uwrażliwić na potrzebę ich stosowania w uczeniu się przedmiotów przyrodniczych;
- 3/ Przypomnieć podstawowe różnice między obserwacją a eksperymentem i ich cechy [2012¹⁶].

„Biologia w Szkole z Przyrodą” – okładka nr 1/2017 (fot. scan IP CEN)

Efekty wielu badań naukowych biorą się z dobrze przygotowanego eksperymentu. Jest on metodą badań we wszystkich dziedzinach nauki. A jednym z najważniejszych celów edukacji przyrodniczej, jest uczenie się poprzez poszukiwanie, odkrywanie i badanie. Eksperyment zajmuje tu kluczowe miejsce. Chodzi o nabycie umiejętności obserwacyjnych i badawczych, rzetelnej wiedzy oraz poszukującej, **badawczej postawy** uczniów [2010¹⁷].

¹⁶ J.P. SAWIŃSKI, *Eksperyment w nowoczesnej edukacji przyrodniczej*, „Informator Oświatowy” – ODN Słupsk, 2012 nr 4, s. 31-34.

¹⁷ J.P. SAWIŃSKI, *Uczenie się metodą uczniowskiego eksperymentu*, Edunews.pl – z 19.09.2010.

Ciekawy artykuł - Alina JAKUBOWSKA: *Kolorowe eksperymenty naukowe*, „Biologia w Szkole z Przyrodą” 2017 nr 1, s. 45-49 – cd.

Elementem istotnym tych badań jest m.in. realizacja pomiarów i doświadczeń. Artykuł „Kolorowe eksperymenty naukowe” przedstawia stosunkowo **proste eksperymenty**, które mogą samodzielnie wykonać uczniowie pod opieką nauczyciela. One budzą zaciekawienie i dziwienie się oraz dziecięce emocje.

Eksperymenty te można wykonać w klasie. „Za sprawą ogólnie dostępnych i niedrogich materiałów można niepostrzeżenie wprowadzić dzieci w skomplikowany świat chemii i innych nauk. Z czasem systematycznie dokonywane odkrycia pozwolą uczniom inaczej patrzeć na świat, prawidłowo go rozumieć, a przede wszystkim sprawią, że w kolejnych latach nauki dzieci chętnie zaczną się uczyć przedmiotów ścisłych” [2017¹⁸].

Eksperymenty przedstawione w ww. artykule dotyczą:

1. Tajemnice czerwonej kapusty
2. Testowanie po indyjsku
3. Tajemnice marchwi
4. W poszukiwaniu skrobi
5. Ukryte kolory
6. Sposób na plamę z soku wiśniowego – Warto wykorzystać! (JPS)

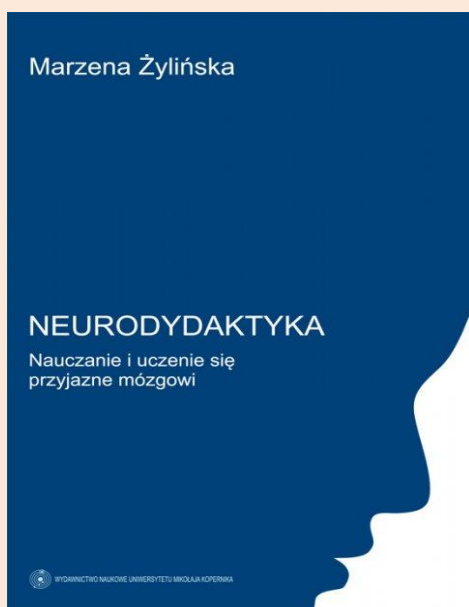
Fot.: Puszcza Białowieska (fot. www.natemat.pl)

¹⁸ A. JAKUBOWSKA: *Kolorowe eksperymenty naukowe*, „Biologia w Szkole z Przyrodą” 2017 nr 1, s. 45-49.

Neurodydaktyka - zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1993-2015 [1]

KSIĄŻKI

1. **Architektura wiedzy w szkole** / Stanisław Dylak. - Warszawa : Difin, 2013
2. **Co potrafi twój mózg** / David Gamon i Allen D. Bragdon ; z ang. przeł. Sebastian Musielak. - Warszawa : Klub dla Ciebie - Bauer-Weltbild Media : Wydawnictwo Medium, 2003
3. **Ja i moja pamięć** : o użytecznych strategiach uczenia się / Ewa Czerniawska, Maria Ledzińska. - Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994
4. **Jak uczy się mózg** / Manfred Spitzer ; przeł. Małgorzata Guzowska-Dąbrowska ; [red. nauk. Maria Jagodzińska]. - Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007
5. **Jak uczyć się szybko i skutecznie** / Christian Drapeau ; z fr. przeł. Hanna Pawlikowska-Gannon. - Warszawa : Klub dla Ciebie. Bauer-Weltbild Media, 2002
6. **Neurodydaktyka** : nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi / Marzena Żylińska. - Toruń : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2013

Neurodydaktyka... - okładka (fot. www.umk.pl)

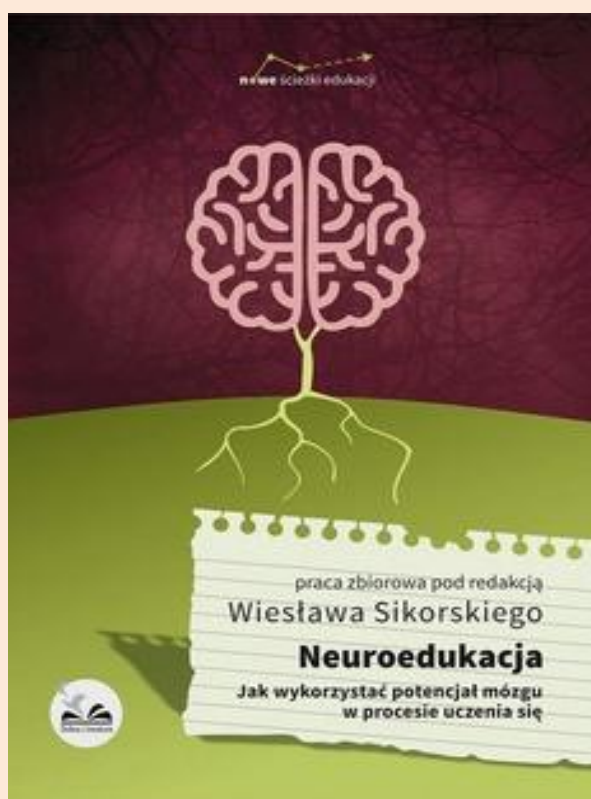
7. **Neurolingwistyczne programowanie czyli Sztuka osiągania celów** : podręcznik do pracy samodzielnej / Harry Alder ; tł. Dorota Ekiert-Grabowska. - Radom : Ośrodek Kształcenia i Doskonalenia Kadr Instytutu Technologii Eksploatacji, 1997
8. **Nowoczesne uczenie się albo Ściąga z metodyki pracy umysłowej** / Hanna Hamer. - Warszawa : Veda, 1999
9. **Pamięć i sukces w szkole** / Alain Lieury ; przeł. z fr. Krystyna Szeżyńska-Maćkowiak. - Katowice : Wydawnictwo Książnica, 1999
10. **Rewolucja w uczeniu** / Gordon Dryden, Jeannette Vos ; przekł. Bożena Jóźwiak. - Poznań : Zysk i S-ka Wydawnictwo, cop. 2003
11. **Rozwiń swój genialny umysł** : zanim zaczniesz uczyć się trzy razy szybciej / Katarzyna Gozdek-Michaelis. - Wyd. 2 uzup. - Warszawa : Wydawnictwo Filar, [2003]
12. **Supermożliwości twojego umysłu** : jak uczyć się trzy razy szybciej? / Katarzyna Gozdek-Michaelis. - Warszawa : Comes, 1993

Neurodydaktyka - zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1993-2015 – cd.

KSIĄŻKI

13. Superumysł : jak uczyć się trzy razy szybciej / Zbyszek Brzeškiewicz. - Białystok : Studio Astropsychologii, 2005

14. Szkoła w nauce i praktyce edukacyjnej. T. 1 / pod red. Bożeny Muchackiej. - Kraków : Oficyna Wydawnicza Impuls, 2006

Neuroedukacja... – okładka (fot. www.ibuk.pl/fiszka)

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

1. Bez przyjemności nie ma nauki / Marzena Żylińska // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 3, s. 44-54

2. Dlaczego neurodydaktyka / Marzena Żylińska // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 3, s. 45-53

3. Dlaczego priorytetem jest "Nauka o ludzkim mózgu"? / Julian Piotr Sawiński // Nowa Szkoła. - 2005, nr 8, s. 30-32

4. Edukacja wykorzystująca zasady neurodydaktyki / Julian Piotr Sawiński // Geografia w Szkole. - 2012, nr 2, s. 4-6

5. Fałszywe przekonania na temat działania mózgu i zjawisk psychicznych czyli Neuromity i psychomity w edukacji / Monika Szczygieł, Krzysztof Cipora // Edukacja. - 2014, nr 2, s. 53-66

6. Jak zbliżyć się do neurodydaktyki? : (scenariusz szkolenia nauczycieli) / Julian Piotr Sawiński // Wszystko dla Szkoły. - 2009, nr 1, s. 9-12

Neurodydaktyka - zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1993-2015 – cd.

ARTYKUŁY – cd.

- 7. Metody, które wspomagają naukę** / Beata Humięcka // Dyrektor Szkoły. - 2015, nr 1, s. 46, 48-50
- 8. Mózg idzie do szkoły i ... się nudzi** / Marzena Żylińska ; rozm. przepr. Małgorzata Stańczyk // Życie Szkoły. - 2014, nr 5, s. 4-8
- 9. Neurodydaktyka - czyli droga od subiektywizmu do sprawdzonych faktów** / Ewa Weber // Meritum. - 2014, nr 3, s. 91-92
- 10. Neurodydaktyka - moda czy potrzeba?** : czy zakres zmian w naszych szkołach jest wystarczający? / Julian Piotr Sawiński // Dyrektor Szkoły. - 2005, nr 7/8, s. 111-114
- 11. Neurodydaktyka** : czy wiedza o mózgu nas zmienia? / Marek Kaczmarzyk, Jacek Francikowski, Dorota Kopeć // Biologia w Szkole. - 2011, nr 5, s. 5-12
- 12. Neurodydaktyka** : motywacja, koncentracja i substancje szczęścia / Ewa Jurkiewicz // Życie Szkoły. - 2012, nr 2, s. 4-5
- 13. Neurodydaktyka języków obcych. Nauczanie języków obcych w świetle badań nad mózgiem** / Marzena Żylińska // Języki Obce w Szkole. - 2009/2010, nr 6, s. 5-18
- 14. Neurodydaktyka, czyli o tym, co wspiera, a co hamuje naturalne procesy uczenia się** / Marzena Żylińska // Meritum. - 2014, nr 3, s. 2-10
- 15. Neuroedukacja - nowy obszar zastosowań komputera w kształceniu** / Bolesław Jaskuła // Edukacja. - 2010, nr 2, s. 45-50
- 16. Neuropedagogika - przyszłość nauczania** / Krzysztof Wojewodzic // Psychologia w Szkole. - 2007, nr 2, s. 117-120
- 17. Neuropedagogika i neurodydaktyka - tendencje XXI wieku** / Erich Petlák // Chowanna. - 2012, nr 2, s. 59-66
- 18. Neuropedagogika i neurodydaktyka a nauczanie** / Erich Petlák // Wszystko dla Szkoły. - 2008, nr 11, s. 12-13
- 19. Szkoła przyszłości** : rewolucja w szkole! Uwolnić potencjał umysłu! / Marzena Żylińska // Edukacja i Dialog. - 2011, nr 3/4, s. 70-71
- 20. Tajemnice ludzkiego mózgu, czyli Słów kilka o neurodydaktyce** / Aleksandra Kubala-Kulpińska // Życie Szkoły. - 2014, nr 8, s. 8-11
- 21. Uczenie się jako proces konstruowania wiedzy** / Marzena Żylińska // Kwartalnik Edukacyjny. - 2013, nr 4, s. 3-13
- 22. Wybrane strategie edukacyjne w kontekście założeń neurodydaktyki** / Urszula Tyluś // Paedagogica at Utilitatem Disciplinae. - 2011, R. 7, s. 41-49
- 23. Zasady neurodydaktyki czyli Jak zrozumieć pracę ludzkiego mózgu** / Julian Piotr Sawiński // Dyrektor Szkoły. - 2012, nr 11, s. 39-42, 44-46
- 24. Zasady neurodydaktyki czyli Jak zrozumieć pracę ludzkiego mózgu. Cz. 2** / Julian Piotr Sawiński // Dyrektor Szkoły. - 2012, nr 12, s. 37-44 [2016].

oprac. Katarzyna Czarnocka-Pasztor - Siedlce

--> KONKURS CEN DLA NAUCZYCIELI

Konkurs CEN dla nauczycieli:

- *Stawiamy na czytanie i pisanie*
- *konkurs na rok szkolny 2016/2017*

➔ *Czytanie...: To zabawa językiem i formą. To rozwijanie wyobraźni i wywoływanie emocji. To troska o naszą duszę.* [W. Kołodziejczyk 2016¹⁹]

Po co czytać i pisać? (fot. www.edunews.pl)

Warto rozważyć: Co i jak trzeba zrobić, aby skutecznie zachęcić uczniów do czytania dobrej literatury i pisania samodzielnych wypowiedzi, wypracowań, opowiadań? A ponadto:

1. Dlaczego w rozwoju uczniów ważne jest czytanie dobrej literatury?
2. Jak inspirować uczniów do samodzielnego tworzenia, pisania i samooceny?

--> Cele konkursu

1. Zaprezentowanie własnych pomysłów i rozwiązań nauczycieli w rozwoju czytelnictwa.
2. Pogłębienie rozumienia potrzeby czytania i samodzielnego tworzenia, pisania.
3. Inspirowanie do stosowania w praktyce zasad ładnego mówienia przez uczniów [²⁰].

Adresaci - nauczyciele szkół i placówek oświatowych województwa zachodniopomorskiego.

Termin - Prace pisemne można nadsyłać **do końca marca 2017** roku do CEN, ul. Ruszczyca 16, 75-654 Koszalin, lub na e-pocztę redakcji „Nauczycielskiej Edukacji” – jps51@tlen.pl.

Nagrody – Najciekawsze prace lub ich wybrane, ciekawe fragmenty zostaną opublikowane w „Nauczycielskiej Edukacji” lub wydane drukiem w całości w „Wydawnictwie CEN” w postaci broszury. Przewiduje się nagrody książkowe i albumowe. (JPS)

¹⁹ W. KOŁODZIEJCZYK, *Narodowe czytanie – troska o duszę* – www.eid.edu.pl – z 26.08.2016.

²⁰ I. MAJEWSKA-OPIEŁKA, *Powiedz to dobrym słowem*. Sopot: Wydaw. GWP, 2015.